

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE

Civiltiesisko zinātņu katedra

Bakalaura darbs

Laulāto līgumiskās mantiskās attiecības

Saņemts

_____ katedrā

200__ .g. ____ . _____

_____

Sekretāra(-es) paraksts

Nepilna laika nodaļas

11. semestra studente

Ludmila Ignatova

Jur P 42380

Zinātniska vadītāja

Lekt. Kristīne Zīle

Rīga, 2012

Satura rādītājs

1.Laulāto līgumiskās mantiskās attiecības Latvijā.....	3
1.1.Līgums par visas mantas šķirtību.....	5
1.2.Līgums par visas mantas kopību.....	8
2.Laulāto savstarpējās mantiskās attiecības regulējošie līgumi atsevišķās Eiropas Savienības valstīs.....	9
2.1. Lielbritānija.....	11
2.2. Francija.....	12
2.3.Itālija.....	15
3. Laulāto mantisko attiecību regulējošo līgumu noslēgšanas sekas laulātajiem un trešajām personām, to ietekme uz laulības šķiršanas procesu Latvijā un Eiropas Savienības valstīs.....	18
3.1. Lielbritānija.....	20
3.2. Francija.....	24
3.3.Itālija.....	39
4. Tiesiskā sadarbība starp Eiropas Savienības dalībvalstīm.....	44
Kopsavilkums.....	48
Anotācija latviešu valodā.....	50
Anotācija angļu valodā.....	51
Izmantotās literatūras un juridisko aktu saraksts	52

Ievads

Laulāto mantisko attiecību jautājums ir viens no sarežģītākajiem jautājumiem civiltiesībās, jo mantiskās attiecības ne tikai pakļaujas laulāto personīgajām tiesībām, bet ir arī cieši saistītās ar pašu ģimeni kā sociālu organizāciju.¹

Laulību nevār skatīt kā pastāvīgu, nemainīgu struktūru, jo mūsdienās tā ir grūti prognozējama, līdz ar to mehānismi, ar kuru palīdzību regulē laulāto mantiskās attiecības, nav ideāli. Tie pastāvīgi tiek uzlaboti, bet cik efektīvi tie darbojas Latvijā un citās Eiropas Savienības valstīs tiks analizēt turpmāk darbā. Ņemot vērā mūsdienu tendences, cilvēki stājas laulībā daudz vēlāk vai arī tā ir viņu otrā vai trešā laulība, kurā laulātie ienes savu kapitālu un parādus, līdz ar to laulātie vēlas, lai jaunā laulība neietekmētu viņu ekonomisko brīvību. Laulības līgums ļauj laulātajiem daudz vieglāk paredzēt mantiska rakstura sekas stājoties laulībā vai šķiroties. Laulības līgums palīdz aizsargāt katra laulātā mantu veidā, kādā to vēlas paši laulātie. Laulības līguma slēgšanu ietekmē arī cilvēku pastāvīgi augoša mobilitāte. Eiropas Savienības līmenī laulāto mantisko attiecību regulējuma jautājumi kļūst arvien aktuālāki. Vienoti jurisdikcijas, piemērojamā likuma noteikumi un noteikumi par nolēmumu atzīšanu un izpildi Eiropas Savienības mērogā padarītu laulāto mantisko attiecību jomu caurskatāmāku un vienkāršāku, jo aizvien šo jautājumu regulējums Eiropas savienības valstīs ļoti atšķiras.² Darba saturā tas tiks atklāts.

Darbā tiks apskatīti šādi jautājumi:

1. Laulāto līgumiskās mantiskās attiecības Latvijā; laulāto savstarpējo mantisko attiecību regulējošo līgumu būtība un to saturs, minēto līgumu noslēgšanas brīvība un vispārīgie pamati atsevišķās Eiropas Savienības dalībvalstīs, proti: Lielbritānijā, Francijā, Itālijā.
2. Laulāto mantisko attiecību regulējošo līgumu noslēgšanas sekas, laulātajiem un trešajām personām, to ietekme uz laulības šķiršanas procesu Latvijā un Eiropas Savienības valstīs.
3. Tiesiskā sadarbība starp Eiropas Savienības dalībvalstīm.

---

1. prof. Dr. iur. V.Sinaiškis. VCL principi un ģimenes tiesības. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938.gads. Nr.1.-47.lpp

2. Informatīvais ziņojums par 2010.gada 21. – 22.janvāra neformālajā Eiropas Savienības Tieslietu ministru padomē izskatāmajiem Tieslietu ministrijas kompetencē esošajiem jautājumiem. Pieejams: <http://www.mk.gov.lv/lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?noimg&protokols=2010>

Darbam tiek izvirzīti šādi mērķi:

1. Izpētīt Eiropas Savienības teritorijā pastāvošo laulāto līgumisko mantisko attiecību rašanos un attīstību, īpašu uzmanību pievēršot mūsdienām.
2. Izpētīt Eiropas Savienības dalībvalstīs pastāvošo laulāto līgumisko mantisko attiecību regulējumu salīdzinājumā ar likumisko regulējumu.
3. Izpazīt tiesisko sadarbību starp Eiropas Savienības dalībvalstīm laulību līgumu kontekstā.
4. Iepazīties ar judikatūru, kas balstīta uz Eiropas Savienības dalībvalstu nacionālajiem tiesību aktiem un starptautiskajiem līgumiem.

Lai sasniegtu izvirzītos darba mērķus tiks analizēti normatīvie akti, kas regulē laulāto līgumiskās mantiskās attiecības un starptautisko sadarbību Eiropas Savienībā. Tiesību normas tiks pētītas izmantojot šādas metodes:

1. Gramatisko iztulkošanas metodi, ar kuru noskaidro tiesību normas jēgu, no valodnieciskā viedokļa.
2. Sistēmisko iztulkošanas metodi, noskaidrojot tiesību normas jēgu, saistībā ar citām tiesību normām, normatīvajiem aktiem, tiesību principiem.
3. Vēsturisko iztulkošanas metodi, lai atklātu tiesību normas jēgu, ņemot vērā apstākļus, uz kuriem pamatojoties tā radīta, tiesību tradīcijas, likumu rašanās priekšvēsture.
4. Teoloģisko iztulkošanas metodi, ar kuru tiks izziņāts tiesību normas mērķis un jēga, kas ar noteikto tiesību normu ir jāsasniedz.
5. Salīdzinošā metode tiks izmantota salīdzinot vienu un to pašu tiesību institūtu dažādās valstīs, kā arī salīdzinot vienu un to pašu tiesību institūtu dažādos vēstures posmos.
6. Socioloģiskā metode tiks izmantota, lai aplūkotu tiesību normas un institūtus saistībā ar sabiedriskās dzīves attīstību un tagadnes sabiedriskās kultūras prasībām.

1.Laulāto līgumiskās mantiskās attiecības Latvijā

*Laulība: sievietes un vīrieša brīva, brīvprātīga, vienlīdzīga savienība, kas ir veidota (ideālā uz mīlestības un savstarpējas cieņas pamata) ar nolūku nodibināt ģimeni un radīt laulāto savstarpējās tiesības un pienākumus. Laulība rada vīra, un sievai pienākumu būt savstarpēji uzticīgiem, kopā dzīvot, vienam par otru gādāt un kopīgi rūpēties par ģimenes labklājību, LR Civillikuma 84.pants.*³

*Laulāto mantiskās attiecības: laulāto savstarpējās mantiskās tiesības (matrimonial property rights).*⁴ Laulāto mantiskās attiecības ietver tiesiskos noteikumus par laulāto finansiālajām attiecībām, kas rodas laulības rezultātā, gan laulāto starpā, gan ar trešajām personām, jo īpaši ar laulāto kreditoriem. LR Civillikums, paredz divu veidu laulāto mantisko attiecību regulējumus – likumisko un līgumisko. Likumiskās mantiskās attiecības rodas, ja laulātie nenoslēdz laulības līgumu (Civillikuma 124.-139.p.).⁵ Latvijā laulāto mantiskās attiecības regulē LR Civillikuma pirmās daļas *Ģimenes tiesības* ceturtā apakšnodaļa, kas veltīta laulāto mantiskajām attiecībām (Civillikuma 89.-145.p.).⁶ Lielbritānijas, Francijas un Itālijas normatīvie akti, kas regulē laulāto mantiskas attiecības, tiks analizēti atsevišķās šīm valstīm veltītajās apakšnodaļās. Saskaņā ar LR Civillikuma normām, laulāto mantiskās attiecības var tikt regulētas uz likuma pamata vai uz laulības līguma pamata. Laulāto likumiskās mantiskās attiecības nosaka, ka katram no laulātajiem pieder īpašums, kas tam piederējis pirms stāšanās laulībā, kā arī īpašums, ko laulātais ieguvis laulības laikā. Viss, ko laulības laikā laulātie iegūst kopīgi vai viens no viņiem, bet par abu laulāto līdzekļiem vai ar otra laulātā palīdzību, ir abu laulāto kopīga manta. Ir nepieciešams akcentēt, ka laulāto likumisko mantisko attiecību pamatā ir mantas šķirtības princips, izņēmuma kārtā paredzot kopīgās mantas rašanās iespēju.⁷ Tiesu praksē ir ticis uzsvērts princips, ka ja nekustamais īpašums tiek ierakstīts zemesgrāmatā uz viena laulāta vārda un šis nekustamais īpašums tika iegādāts laulības laikā, tad laulāto starpā pastāv mantas kopības režīms

---

3. Jakubaņecs V. *Juridiski terminoloģiskā skaidrojošā vārdnīca* Rīga: P&K, 2005, 173.lpp.

4. Simon Clark *Law, property and marital dissolution* Edinburgh School of Economics, University of Edinburgh in its series ESE Discussion papers, with number 32., 2004. p.3.

5. Civillikums: LR likums. *Ziņotājs*, 1992. 30.jūlijs, nr. 29, 1993. 14.janvāris, nr. 1, 1993. 10.jūnijs, nr. 22/23.

6. Civillikums: LR likums. *Ziņotājs*, 1992. 30.jūlijs, nr. 29, 1993. 14.janvāris, nr. 1, 1993. 10.jūnijs, nr. 22/23.

7. Kalniņš E. *Laulāto manta laulāto likumiskajās mantiskajās attiecībās*, Rīga: Tiesu namu a 2010,2.lpp.

Saskaņā ar LR Civillikuma 91.panta 2.daļu, nekustamais īpašums, kas ir viena laulātā atsevišķa manta, ierakstāms zemesgrāmatā uz šī laulātā vārda, līdz ar to augstāk minētā situācija pati par sevi nevar būt par pamatu atzinumam, ka tā ir laulāto kopīgā manta. Tomēr šis princips nav absolūts, un tiesu praksē ir ticis arī atzīts pretējais, proti, tiesa var atzīt īpašuma tiesības tam laulātajam, kurš nav ierakstīts zemesgrāmatā kā nekustamā īpašuma īpašnieks, ja ieraksts veikts uz viena laulātā vārda un ja otrs laulātais zemesgrāmatā esošo ierakstu nav apstrīdējis.⁸ Tā, piemēram, Senāts ir atstājis negrozītu LR AT Civillietu tiesu palātas spriedumu 2006. gada lietā Nr. SKC-692, kurā apelācijas instances tiesa atsaukusies uz Zemesgrāmatu likuma 16.panta 1.punkta a) apakšpunktu un atzinusi - ja zemesgrāmatā nav atzīmes par to, ka nekustamais īpašums ir laulātā atsevišķa manta, tad iestājas likuma prezumpcija, ka tā ir laulāto kopīga manta neatkarīgi no tā, kurš no laulātajiem ierakstīts par īpašnieku, ja kāds no laulātajiem apgalvo pretējo, tad tas viņam ir jāpierāda.⁹ Savukārt citā LR AT Civillietu palātas spriedumā ir minēts, ka mantas iegūšanas fakts, laulības kopdzīves laikā, pats par sevi nedod pamatu šo mantu katrā ziņā kvalificēt kā laulāto kopīgu mantu, uz kuru attiecināms Civillikuma 89.panta otrajā daļā, 109.panta ceturtajā daļā ietvertais regulējums, jo Civillikuma 89.panta pirmajā un trešajā daļā, ka arī 91.pantā noteikts laulātā atsevišķas mantas tiesiskais statuss.¹⁰ Slēdzot laulības līgumu ir jāievēro arī vispārīgie līgumu un darījumu noslēgšanas noteikumi. Viens no noteikumiem ir līguma noslēgšanas laiks, kas Latvijā var būt:

- 1) līdz ar laulības noslēgšanu,
- 2) jebkurā brīdī laulības pastāvēšanas laikā,
- 3) pirms laulības noslēgšanas,

Pretējā gadījumā līgums nebūs spēkā. Līguma noslēgšanas laiku laulātie var paši brīvi izvēlēties. Ja laulātie izvēlas slēgt laulību līgumu pirms laulības noslēgšanas, tas būs spēkā tikai ar laulības noslēgšanas brīdi.¹¹ LR Civillikuma 145.pants nodrošina iespēju laulāto darījumu partneriem, ieskatīties laulāto mantisko attiecību reģistrā un prasīt no tā izrakstus, kas palīdz novērst neziņas risku, slēdzot darījumus.

---

8. Rozenfelds J. Lietu tiesības.-Rīga, 2000. 69.lpp.

9.Latvijas Republikas Augstākā tiesa, Senāta Civillietu departamenta pētījums *Tiesību normu piemērošana laulāto mantiskajās attiecībās*, 2007.gads.

10.Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2007.gada Spriedums Lietā Nr. SKC –651, 4.lpp.

11.Vēbers J. *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ģimenes tiesības*. Rīga: M 2000,38.lpp.

LR Civillikuma 143.pants reģistra ierakstiem nodrošina publisku ticamību, norādot, ka reģistra ieraksti publicējami zināšanai oficiālajā laikrakstā - *Latvijas Vēstnesis*.¹² Jāpiebilst, kā laulāto mantas dalīšana neatņem laulāto kreditoriem viņu tiesības, arī trešo personu iegūtās tiesības paliek spēkā. Laulības līguma noteikumi, kas ierobežo trešo personu iegūtās tiesības uz laulāto mantu, nav saistošas trešajām personām. Kreditori un trešās personas var realizēt savas tiesības uz piedziņu, apstrīdot laulības līgumu.¹³ Par to liecina tiesu prakse.¹⁴

Autore vēlas uzsvērt, ka lai runātu par laulāto mantiskajām attiecībām - gan līgumiskajām, gan likumiskajām - nepieciešams noskaidrot, ko nozīme termins *manta*. Juridiskajā literatūrā ir norādīts, ka privāttiesībās ar jēdzienu *mantu* tiek saprasts visu to naudā novērtējamo tiesību kopums, kuras pieder konkrētam tiesību subjektam. Atbilstoši šai izpratnei *mantā* ietilpst vienīgi naudā novērtējamas subjektīvas tiesības, bet nevis tiesību objekti, uz kuriem šīs tiesības attiecināmas. Taču arī no CL 89.-110.p. viedokļa jāreķinās ar juridiski neprecīzo, taču samērā bieži sastopamo *ķermeniskas lietas pielīdzināšanu īpašuma tiesības uz šo lietu*, lai gan patiesībā ar šādu norādi ir domāta nevis pati lieta, bet gan īpašuma tiesība uz to.¹⁵ Šis ir viens no jautājumiem, kas ņemams vērā laulāto mantisko attiecību regulēšanā. Darbā, galvenokārt, tiek pētīts jautājums par laulāto līgumiskajām, nevis likumiskajām mantiskajām attiecībām. Bakalaura darbā pētītais jautājums ir sarežģīts arī ar to, ka, regulējot minētas attiecības laulātiem, ir jāorientējas ne tikai savas valsts laulāto mantisko attiecību normatīvajā regulējumā, bet arī starptautiskajos normatīvajos aktos, to mijiedarbībā un starptautiskajā tiesiskajā sadarbībā.

Saskaņā ar Latvijas normatīvajiem aktiem laulātie var noslēgt savā starpā dažādus līgumus, piemēram, laulības līgumu, līgumu par atsevišķas vai kopīgas mantas noteikšanu un izlīgumu.¹⁶ Katram no no augstāk minētajiem līgumiem ir savi nosacījumi un juridisks spēks, un tie ir piemērojami katrai konkrētajai situācijai, bet jāņem vērā arī fakts, ka viens no šiem līgumiem, proti, laulības līgums, ietekmē laulāto mantisko attiecību režīmu.

12.Civillikums: LR likums. *Ziņotājs*, 1992. 30.jūlijs, nr. 29, 1993. 14.janvāris, nr. 1, 1993. 10.jūnijs, nr. 22/23.

13..*Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2005*, Rīga: Tiesu namu aģentūra,2006., 45.lpp.

14. Latvijas Republikas *Augstākās tiesas Senāta civillietu departamenta spriedums lieāt Nr.SCK-113*, 2009.

15. Kalniņš E. *Laulāto manta laulāto likumiskajās mantiskajās attiecībās* Promocijas darba 2010., 5.lpp

16. Turpat.2.lpp.

Jaunākajā juridiskajā literatūrā tiek minēts, ka laulāto likumiskās mantiskās attiecības regulējošo noteikumu pamatā ir mantas šķirtības princips, ņemot vērā noteikumu rašanās vēsturi, tiesiskā regulējuma struktūru un jēgu. No tiesību normu piemērošanas viedokļa šāda metodoloģiskā pieeja ļauj saglabāt principiālo atšķirību starp likumisko laulāto vienlīdzīgas pārvaldības sistēmu un līgumisko laulāto mantas kopības sistēmu. Vienīgi līgumiskajā laulāto mantas kopības sistēmā pastāv prezumpcija, ka visa laulības laikā iegūtā manta ietilpst laulāto kopmantā un šo prezumpciju ieinteresētais laulātais var apstrīdēt, pierādot laulības līgumā noteiktās atsevišķās mantas esamību uz iepriekš prezumētās laulāto kopmantas rēķina. Turpretī ideja par *laulāto kopīgās mantas esamības prezumpciju* ir pretrunā ar mantas šķirtības principu, un neatbilst Civillikuma 89.panta 2.daļas jēgai.¹⁷ Ja laulāto dzīves vieta ir Latvijā, laulāto personiskās un mantiskās attiecības nosakāmas pēc Latvijas likuma. Pat ja laulāto dzīves vieta nav Latvijā, bet laulāto manta atrodas Latvijā, tad uz šo mantu attiecināmi Latvijas normatīvie akti.¹⁸ Pastāvot laulības līgumam, ņemot vērā tiesisko sadarbību starp Eiropas Savienības dalībvalstīm, laulātie, ja viņi ir dažādu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi, var izvēlēties paši, kuras valsts likumus viņi piemēros – valsts, kurā viņi pastāvīgi dzīvo, vai kādas no viņu piederības valsts likumiem.

1.1. Līgums par visas mantas šķirtību

LR Civillikuma 117.pantā ir noteikts: Ja laulības līgumā noteikta visas laulāto mantas šķirtība, katrs laulātais ne vien patur viņam pirms laulības piederējušo mantu, bet arī laulības laikā var to patstāvīgi iegūt, lietot un ar to rīkoties neatkarīgi no otra laulātā.

Ja laulības līgumā noteikta visas laulāto mantas šķirtība, tās nozīme, ka katram laulātajam pieder manta kas viņam ir piederējusi pirms laulībām, bet arī laulības laikā iegūta manta. Atšķirībā no laulāto mantas kopības režīma, katrs laulātais var pārvaldīt un rīkoties ar viņam piederošo mantu bez otra laulātā piekrišanas.¹⁹

Savukārt laulātais nevar pārvaldīt, lietot vai kādā citā veidā rīkoties ar otra laulātā mantu bez viņa atļaujas.

---

17. Kalniņš E. *Laulāto manta laulāto likumiskajās mantiskajās attiecībās* Promocijas darba kopsavilkums, 2010., 2.lpp

18. Eiropas tiesiskās sadarbības tīkls civillietās un komercietās, *Piemērojamas tiesības – Lc* 3.sadaļa, 4. punkts.

19. Civillikums: LR likums. *Ziņotājs*, 1992. 30.jūlijs, nr. 29, 1993. 14.janvāris, nr. 1, 1993. 22/23

Tādā gadījumā laulātais, kurš pārvalda otram laulātajām piederošu mantu, ir atbildīgs par zaudējumiem, kuri cēlušies aiz viņa rupjas neuzmanības. Civillikumā 119.pantā ir noteikts, kā ja viens laulātais uzteicis otram savas mantas turpmāko pārvaldību, kā arī kad vispār laulātajam radies pienākums atdot mantu, pēdējais atbild pēc vispārējiem noteikumiem.

Par saviem parādiem katrs laulātais atbild ar savu īpašumu. Stājoties laulībā laulātajiem, noteicot mantas šķirtības režīmu, nepastāv risks zaudēt savu mantu, otrā laulāta bezatbildīgas rīcības dēļ. Civillikuma 120.pants, paredz, katrām no laulātajiem piedalīties ģimenes izdevumos un kopējā saimniecībā samērīgi ar savu mantas stāvokli. Laulības līgumā jānosaka manta, kas ir viena vai otra laulātā īpašums, proti, nekustamais īpašums, kustamā manta.

Ja laulības līgums tiek slēgts pēc laulības noslēgšanas, kad laulātajiem jau ir izveidojusies kopmanta, tad laulības līgumā noteikti jāparedz, kā visa šī kopmanta starp abiem laulātajiem tiek sadalīta. Laulības līgumā, noteicot mantas šķirtības režīmu, paredz arī nākotnē kopīpašumā iegūtās mantas sadali.

Civillikums atļauj vienam laulātajām pārvaldīt, lietot vai citādi rīkoties ar otra laulāta mantu, savstarpēji vienojoties. Par atļauju vienam laulātajām pārvaldīt, lietot vai citādi rīkoties ar otra laulāta mantu, jāizdara atzīme laulības līgumā, vai atsevišķi, pēc tam to reģistrējot Uzņēmumu reģistrā.

Līgumiskajās mantiskajās attiecībās, kopīgajā mantā ietilpst manta, kas laulātajiem piederējusi pirms laulības un laulības laikā viena vai abu iegūtā, izņemot mantu, ko laulības līgumā laulātie noteikuši par katra atsevišķu. Savukārt, laulāto likumiskajās mantiskajās attiecībās, par laulāto kopīgo mantu noteikta tikai tā manta, ko laulības laikā iegūst abi laulātie kopīgi vai viens no viņiem, bet ar abu līdzekļiem vai ar otra palīdzību. (CL 89.pants)²⁰

1.2.Līgums par mantas kopību

Noslēdzot laulības līgumu par mantas kopību, laulātie var vienoties, ka visa manta ir nedalīts kopīpašums. Tādā gadījumā, ja vēlāk rodas nepieciešamība rīkoties ar kustamu vai nekustamu mantu, slēdzot pārdošanas, dāvinājuma līgumus vai citus līgumus, nepieciešama otra laulātā piekrišana.²¹

---

20. Civillikums: LR likums. *Ziņotājs*, 1992. 30.jūlijs, nr. 29, 1993. 14.janvāris, nr. 1, 1993. 22/23.

21. Turpat

Laulātie laulības laikā vai arī laulājāmie kuri savlaicīgi, pirms laulības noslēdz laulības līgumu, savā starpā var vienoties, kādas konkrētas kustamas vai nekustamas mantas pieder katrai no līguma pusēm. Respektīvi, laulātiem piederošas kustamas vai nekustamas mantas tiks nodotas viena laulātā rīcībā, vienīgi viņa īpašumā, bet savukārt, citas konkrētas mantas - otram laulātajam. Ja īpašumtiesības uz mantām tiek nodalītas un konkretizētas, tad laulātiem paliek autonomas tiesības uz mantu, kura laulības līgumā tiek apzīmēta, kā laulāto atsevišķa manta, līdz ar to nav nepieciešams izprasīt otra laulāta piekrišanu rīkoties ar savu mantu. Ja vienam no laulātajiem ir dāvināta, mantota manta, abi līgumā var vienoties, ka šī manta ir vai nu abu laulāto nedalītā kopīpašumā, mantas kopībā, vai noteikt pat tā, ka šī manta tiek nodota otra laulātā rīcībā - īpašumā. Ja kāds no laulātajiem dibina uzņēmumu, laulātie līgumā paredz, vienojas, ka šis kapitāls, kas ieguldīts, ir tikai viena laulāta īpašums - manta tiek nodalīta un līdz ar to visa peļņa, kas iegūta no šī kapitāla, paliek viena laulātā rīcībā un īpašumā. Bet jāņem vērā arī tas fakts, ka 2004.gada 1. maijā Latvija kļuva par pilntiesīgu Eiropas Savienības dalībvalsti, līdz ar to pieauga laulību skaits starp dažādu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņiem, kuri pietiekoši bieži regulē savas mantiskās attiecības slēdzot laulības līgumus.

Laulības līgumā, kas nosaka laulāto mantas kopību jānorāda, kurš no laulātajiem būs mantas kopības valdītājs. Kopējo mantu var pārvaldīt vai nu abi, vai arī tikai viens no viņiem. Ja kopējo mantu pārvalda viens no laulātajiem, tad viņš bez otram laulātajam dota norēķina lieto un rīkojas ar kopējo mantu savā vārdā. Izņēmuma gadījumos paredz Civillikuma 124.pants, kurā ir noteikts, kā ja laulātajam, kura valdījumā atrodas mantas kopība, slimības vai prombūtnes dēļ nav iespējams noslēgt darījumu, kas attiecas uz kopīgā masā ietilpstošo mantu, vai vest tiesā uz šo mantu attiecošos lietu, otrs laulātais var atvietot viņu, ja vilcināšanās ir bīstama. Savukārt laulātajām, kura valdījumā atrodas mantas kopība, ir tiesības apstrīdēt otra laulāta noslēgto darījumu, ja otra laulātā noslēgtais darījums kaitē kopīgas mantas interesēm.(CL 124.pants)²² Situācijas, kad pastāvēt mantas kopības režīmam ir nepieciešama otra laulāta piekrišana ir aprakstītas Civillikuma 128., 129.pantā, proti, mantas kopībā ietilpstošās kustamās mantas dāvināšana, mantas kopībā ietilpstoša nekustamā īpašuma atsavināšana, ieķīlāšana vai apgrūtināšana ar lietu tiesībām. Lai izvairītos no konfliktiem laulības laikā, attiecībā uz mantas statusu, ko viens no laulātajiem saņem kā dāvinājumu vai mantojumu, ieteicams par to iepriekš vienoties laulības līgumā.

---

20. Civillikums: LR likums. *Ziņotājs*, 1992. 30.jūlijs, nr. 29, 1993. 14.janvāris, nr. 1, 1993. 22/23.

2. Laulāto savstarpējo mantisko attiecību regulējošie līgumi atsevišķās Eiropas Savienības valstīs

Līgums no romāņu ģermāņu tiesību sistēmas viedokļa ir divu vai vairāku personu vienošanās, kā rezultātā šīm personām un dažkārt arī trešējām personām rodas, izmainās vai izbeidzas tiesības un pienākumi. Anglosakšu tiesību sistēmā līgums ir solījums vai vairāki solījumi, par kuru nepildīšanu tiesībās paredzētas sankcijas vai kuru izpildi tiesībās uzlūko kā pienākumu.²³ Darba autore uzskata, ka pētot jautājumus par līgumiem laulāto starpā kā laulāto mantisko attiecību regulēšanas mehānismu Eiropas Savienības dalībvalstīs ir jāņem vērā arī šo valstu piederība noteiktai tiesību saimei un principi, uz kuriem balstīta šī tiesību saime. Latvija, Itālija un Francija pieder pie romāņu-ģermāņu tiesību saimes, savukārt Lielbritānija pie anglosakšu tiesību saimes. Tiesu prakse un līgumu nozīme katrā no darbā pētītajām valstīm ir atšķirīga tiesu sistēmas, principu un nacionālo īpatnību ziņā. romāņu-ģermāņu tiesību sistēmā tradicionāli tiek akcentēts likums kā galvenais tiesību avots. Turpretī anglosakšu tiesību sistēma tradicionāli vislielākā autoritāte pieder tiesu varai. Latvijā, Itālijā un Francijā likumdošanas normām ir lielāka autoritāte, nekā tiesību normai, ko radījusi tiesu prakse un tiesu praksē radītām tiesību normām nav obligāts raksturs. Līdz ar to tiesa nevar uz tām balstīties, izņēmuma gadījums ir tiesu precedenta normas, ko rada augstākās tiesu instances.²⁴ Tāpat jāņem vērā, kādi starptautiskie līgumi ir saistoši noteiktai valstij, un kā notiek starptautiskā sadarbība starp konkrētam valstīm, kuru rezidenti ir laulātie.

Dažādās valstīs laulātie savā starpā var slēgt dažādus līgumus, kuri lielākā vai mazāka mērā ietekmē laulāto mantiskās attiecības. Tie ir: līgums par laulāto atsevišķas mantas noteikšanu, līgums par laulāto kopīgas mantas noteikšanu, pirmslaulības līgums - *pre-nuptial agreement*, laulības laikā noslēgts līgums jeb laulības līgums -*postnuptial agreement*, šķiršanas līgums jeb izlīgums -*separation agreement*. Lielbritānijā visus augstāk minētus līgumus sauc par *Marital property agreements* – līgumi, kas regulē laulāto mantiskas attiecības.²⁵

---

23. Jakubaņecs V. *Juridiski terminoloģiskā skaidrojošā vārdnīca* Rīga: P&K, 2005, 182.lpp.

24. Sniedzīte Ginta *Atsevišķi tiesnešu tiesību normu piemērošanu ietekmējošie faktori*. Juris (637) Otrdiena, 2010. gada 19. oktobris

25 Christopher Sharp QC, St John's Chambers. *Pre-nuptial Agreements: a Rethink Required* Visiting Fellow, University of the West of England

Pirmslulības līgums – prenuptial agreement, ir līgums, kas noslēgts pirms laulībām, partnerattiecībām vai pirms jebkura cita līguma, arī laulības līguma, gadījumā, kad abas puses vēlas slēgt laulību vai slēgt līgumu.²⁶ Pirmslulības līguma saturs var atšķirties, bet parasti līgumā tiek iekļauti noteikumi attiecībā uz mantas sadali un laulāto atbalsts gadījumos, kad laulība tiks šķirta. Tie var ietvert arī nosacījumus konfiscēt īpašumu, ja laulība tiek šķirta, tāpēc, ka viens laulātais ir pārkāpis laulību, kā arī aizbildnības nosacījumus. Lielbritānijā pirmie laulības līgumi vēsturiski nav uzskatīti par juridiski spēkā esošiem. Tā joprojām arī būtu, taču Augstākās tiesas prāvā starp Vācijas mantinieci Katrin Radmacher un Nikolu Granatino, norādīja, ka šādiem līgumiem var būt izšķirošs svars šķiršanās procesā. Līdz ar to Tiesību komisijai Lielbritānijā ir jāapsver, vai līdz ar augstāk minēto ir jāveic izmaiņas likumā, atzīstot pirms laulības līguma spēku, vai tomēr tas nav nepieciešams. Lielbritānijā laulības līgums ir rakstveida līgums, noslēgts laulības laikā vai partnerattiecībās, lai sakārtotu visus laulāto darījumus un jautājumus par īpašumiem laulības šķiršanas vai partnerattiecību šķiršanas gadījumā. Laulības līgumam jābūt notariāli apstiprinātam. Satura ziņā pirmslulības līgumi un laulības līgumi var atšķirties, taču parasti ietver noteikumus attiecībā uz mantas sadali un otra laulātā atbalsta piešķiršanu laulības šķiršanas, kā arī viena laulātā nāves gadījumā. Retos gadījumos pirmslulības līgums var būt izpildāms pat nenoslēdzot laulību, piemēram, reģistrētās partnerattiecībās. Pirmslulības līgums ir spēkā tikai tad, ja tas ir noslēgts pirms laulībām. Ja vēlāk pāris ir apprecējies, laulātie var noslēgt laulības līgumu.

2.1.Lielbritānija

Lielbritānijā laulības likumību regulē tās valsts tiesības, kurā laulība ir noslēgta. Viendzimuma laulību gadījumā, ja valsts, kurā laulība tiek noslēgta, šo vienību definē kā laulību un pusēm ir rīcībspēja stāties laulībā, tās visdrīzāk tiek akceptēts. Ja šāda vienība netiek atzīta par laulību, tā var stāties spēkā kā līgumsaistības vai civilās partnerattiecības.²⁷ Konkrēti šie jautājumi tiks apskatīti 3. nodaļā Lielbritānijai veltītā sadaļā.

Attiecībā uz visiem ar laulību saistītiem jautājumiem, tiek piemērota *renvoi* doktrīna.²⁸

---

26. Christopher Sharp QC, St John's Chambers. *Pre-nuptial Agreements: a Rethink Required*, Bristol Visiting Fellow, University of the West of England

27. Civil Partnership Act 2004, part 1, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/33/section/2011>.gada 11.oktobrī)

28. Harvard Law review *The Doctrine of the renvoi in Anglo-American law*.The Harvard Association, Cambridge, 2007, p.523

Starptautiskajās privāttiesībās pastāv materiālas normas un kolīziju normas. Materiālas normas dot tiešu atbildi, kā dotās tiesiskās attiecības risināmas, bet kolīziju normas nedod šādu atbildi, norādot uz renvoi doktrīnu, respektīvi uz kompetento tiesību sistēmu, kas šīs tiesiskās attiecības risina. Kad privāttiesiskajās attiecībās pastāv ārvalstu elements, šīs privāttiesiskās attiecības nonāk zem diviem vai vairākiem nacionālo tiesību sistēmu regulējumiem. Ja līgums iekļauj piemērojamo tiesību izvēli, tad ir jāpiemēro Eiropas Parlamenta un Padomes regula (EK) Nr. 593/2008 - par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām - 1980. gada Romas konvencija (Roma I). Lielbritānijā to piemēro arī iekšējo tiesību sistēmas konfliktu regulēšanai. Līdz ar to, kā norāda Eiropas Sadarbības tīkls komercietās un civillietās: Romas un Hāgas konvencijas regulējums attiecas uz konfliktiem starp dažādām Apvienotās Karalistes jurisdikcijām, kā arī starptautiskiem tiesību sistēmu konfliktiem, kā arī minēts, ka Apvienotā Karaliste ir paredzējusi izņēmumu attiecībā uz 1980. gada Romas konvencijas 7. panta 1. punktu: - Anglijas tiesas nepiemēros citas valsts obligātus noteikumus tikai tāpēc, ka līgums ir cieši saistīts ar šo valsti.²⁹ Jānorāda, ka tāpat kā attiecībā uz visiem piemērojamo tiesību izvēles noteikumiem, procesa jautājumus nosaka *lex fori* (jurisdikcijas/tiesas likums).³⁰

Pre-nuptial agreement (Pirmslaulības līgums)³¹ ir līgums, kas noslēgts pirms laulībām vai noslēgts civilās partnerattiecībās, un kā mērķis ir regulēt pušu mantiskās attiecības laulības laikā vai lai noteiktu īpašumu/ mantas sadali šķiršanās vai laulības šķiršanas gadījumā. Post-nuptial agreement (Laulības līgums)³² ir līgums, kas ir noslēgts laulības laikā vai civilās partnerattiecībās, kas regulē pušu mantiskā rakstura jautājumus attiecību laikā vai lai noteiktu īpašumu sadali šķiršanās gadījumā. Reģistrētās partnerattiecības ir vairākās jurisdikcijās, kurās atzīst gan viena dzimuma partnerus, gan dažāda dzimuma partnerus.³³ Līdz ar Civil Partnership Act 2004, kas atzīst geju un lesbiešu³⁴ partnerattiecības, viendzimuma pāriem ir iespēja oficiāli reģistrēt viņu attiecības, piešķirot tām tādas pašas tiesības kā laulātiem pāriem.

---

29. Eiropas tiesiskās sadarbības tīkls civillietās un komercietās, *Piemērojamas tiesības –Anglija un Vēlsa*, Pieejams: http://ec.europa.eu/civiljustice/applicable_law/applicable_law_eng_lv.htm (aplūkots 2011.gada 15.septembrī)

30. Free Legal Encyclopedia: *Legislative Veto to Lloyd's*, <http://law.jrank.org/pages/8236/Lex-Fori.html>

31. Investopedia, Source For Investing Education, Dictionary, Prenuptial agreement, Pieejams: <http://www.investopedia.com/terms/p/prenuptialagreement.asp> (aplūkots 2011.gada 15.septembrī)

32. Investopedia, Source For Investing Education, Dictionary, Postnuptial agreement, Pieejams: http://www.investopedia.com/terms/p/postnuptial_agreement.asp (aplūkots 2011.gada 17.septembrī)

33. Alison Diduck and Felicity Kaganas *Family Law, Gender and the State: Text, Cases and Issues*, Oxford and Portland, Oregon second edition, 2006, p.67.

34. The Law Commission Consultation Paper No 198, *Marital property agreements* viii

Lielbritānija ieņema nostāju, ka partnerattiecību reģistrācija ir pieejama tikai tiem, kuriem laulības noslēgšana nav iespējama, līdz ar to, vadoties pēc vienlīdzības principa, šiem pāriem ir iespējams noslēgt partnerattiecības. Civilā partnerība ir attiecības starp diviem viena dzimuma cilvēkiem, kas veidojas, kad tie reģistrē savu partnerību saskaņā ar likumu.³⁵ Lielbritānijā vēlas atšķirt laulību no partnerattiecībām, jo pašlaik Lielbritānija vēl nav gatava legalizēt viendzimuma laulības. Šobrīd daudzi pretējā dzimuma pāri izvēlas dzīvot kopā, nevis slēgt laulību, attiecīgi pieaugtu reģistrēto partnerattiecību skaits. Lielbritānijā uzskata, ka pretēja dzimuma pāru situācija ir atšķirīga, jo viendzimuma pāri, kuri vēlas noformēt savas attiecības, pašlaik nespēj to darīt. Savukārt pretēja dzimuma pāri, var reģistrēt savas attiecības, noslēdzot laulību. Nav skaidrs, ko tieši Lielbritānija uzskata par būtisku atšķirību starp viendzimuma un pretēja dzimuma partnerattiecību gadījumiem.³⁶

Atšķirība ir tikai juridiskā nespējā viendzimuma pāriem reģistrēt savas partnerattiecības kā laulību. Valdība atbalsta partnerattiecību reģistrēšanu starp viendzimuma pāriem, lai norošinātu juridisku aizsardzību, tomēr šī savienība nav definējama kā laulība. Civilo partnerattiecību dokuments jāparaksta abām pusēm klātesot diviem lieciniekiem un personai, kas to reģistrē.³⁷ Tāpat kā laulība, civilā partnerība ir uz mūžu, ko pārtrauc tikai nāves gadījumā vai izbeidzot un atzīstot par spēkā neesošu.³⁸ Ir arī citi ar laulībām līdzīgi aspekti, ieskaitot prasību par monogāmiju (partneri nedrīkst tajā pašā laikā būt laulībā vai arī citās civilās partnerattiecībās), vecums -pilngadība (persona vecāka par 18 gadiem vai arī starp 16 un 18 gadiem ar vecāku piekrišanu).³⁹ Ir arī prasības attiecībā uz partnerattiecību reģistrācijas procedūras formalitātēm, tai skaitā reģistrācijas⁴⁰ vietu, paziņojuma par ierosināto partnerību nodrošināšanu un to izsludināšana.

---

35. Alison Diduck and Felicity Kaganas *Family Law, Gender and the State: Text, Cases and Materials*, Oxford and Portland, Oregon second edition, 2006, p.68.

36. Women & Equality Unit, *Civil Partnership – A framework for the legal recognition of same-sex couples*, June 2003, para 1.4.

37. Civil Partnership Act 2004, part 2. Section 2., <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/33/section/2>

38. Civil Partnership Act 2004, part 1. Section 1 (3),

Pieejams: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/33/section/1>

39. Civil Partnership Act 2004, part 1. Section 3 and 4

Pieejams: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/33/section/3>;

Pieejams: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/33/section/4>

40. Alison Diduck and Felicity Kaganas *Family Law, Gender and the State: Text, Cases and Materials*, Oxford and Portland, Oregon second edition, 2006, p.67.

Tādās Eiropas Savienības valstīs kā Beļģijā, Dānijā, Somijā, Vācijā, Luksemburgā, Nīderlandē, Spānijā un Zviedrijā reģistrētās partnerattiecības starp viendzimuma pāriem dod līdzvērtīgas vai gandrīz līdzvērtīgas tiesības kā laulība.⁴¹

Šķiršanās - laulības vai civilas partnerattiecības izbeigšana, kad laulātie vai civilo partnerattiecību partneri partrauc dzīvot kopā un dalīt kopīgu saimniecību.

Separation agreement – šķiršanās līgums vai izlīgums⁴²- ir līgums, kas vērsts uz to, lai noregulētu finansiāla rakstura jautājumus starp laulātajiem uz laiku periodu līdz šķiršanās procesa izbeigšanai vai savstarpēji vienojoties par šķiršanās procesa sekām.⁴³

2.2. Francija

Francijā laulības līguma noteikumus un jurisdikciju regulē tiesību akti, ko izvēlējušās līgumslēdzējpusēs. Tas ir iespējams pateicoties tam, ka Francija ir ratificējusi 1978. gada 14. Marta Hāgas konvenciju par tiesībām, kas piemērojamas attiecībā uz laulāto mantisko attiecību veidiem. Gadījumos, kad nav skaidri izteikta pušu izvēle, tiesnesim piemērojams likums jānoteic saskaņā ar līguma vispārējo būtību un lietas apstākļiem un jāpiemēro kolīziju normas pēc paša iniciatīvas⁴⁴ – *ex officio*⁴⁴ princips.

Papildus tam īpašas kolīziju normas izriet no vairākiem starptautiskiem līgumiem, kuru dalībniece ir Francija, proti: Romas 1980. gada 19. jūnija konvencija par tiesībām, kas piemērojamas līgumsaistībām. Konvencija paredz, ka līgumu reglamentē tiesību akti, kurus izvēlas puses noslēdzot līgumu.⁴⁵ Izvēlei ir jābūt skaidri izteiktai vai pietiekami skaidri paustai līguma noteikumos vai pēc lietas⁴⁶ apstākļiem.

Līgumam piemērojamo tiesību aktu izvēle nevar atņemt vājākajai pusei aizsardzību, ko tai piešķirušas imperatīvās normas, kas ietvertas tiesību aktos, ar ko šī puse visciešāk saistīta.⁴⁷

---

41. Eiropas tiesiskās sadarbības tīkls civillietās un komercietās, *Piemērojamas tiesības-Francija*

42. Turpat.

43. Mario Džuljāno un Pols Lagārs *Ziņojumā par Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām*, 35.lpp.

44. Eiropas tiesiskās sadarbības tīkls civillietās un komercietās, *Piemērojamas tiesības-Itālija*

45. 1 Codice civile Libro 1: Delle persone e della famiglia Titolo VI: Del matrimonio - Del regime patrimoniale della famiglia Art.159.

Pieejams: http://www.leggeonline.info/codicecivile/titoloVI_1.php

46. Ibid Art159 -231bis

47. Eiropas tiesiskās sadarbības tīkls civillietās un komercietās, *Piemērojamas tiesības-Fra*

Līgumiem piemērojamie tiesību akti nosaka:

- materiāltiesiskos nosacījumus par līguma spēkā esamību (izņemot tiesībspēju) un iespējams formālas prasības,
- līguma sekas (interpretācija, saistību izpilde, pilnīgas vai daļējas neizpildes sekas, zaudējumu novērtēšana),
- pušu saistību izbeigšanas pamatus.⁴⁸

Par augstāk minēto arī runā Milānas Universitātes pārstāvis Mario Džuljāno (Mario Giuliano) un Parīzes Universitātes I profesors Pols Lagārs (Paul Lagarde). Ziņojumā par Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām. Līdz ar to laulātie, līgumiskās attiecībās var brīvi noteikt laulības līguma saturu un izvēlēties režīmu kā regulējamās mantsikās attiecības starp laulātajiem. Brīvības, drošība un tiesiskums Eiropas Savienības telpā palīdz personām īstenot savas tiesības.⁴⁹

Francijā pastāv gan likumiskas, gan līgumiskas mantiskas attiecības starp laulātajiem, līdz ar to ir dažādi laulāto mantisko attiecību režīmi. Pēc būtības, laulāto mantisko attiecību režīms Francijā ir režīms, kas ir noteikts laulības līgumā. Laulāto mantisko attiecību režīma izvēle ir ļoti svarīga, jo tā ietekmē laulāto mantas sadali šķiršanās procesā. Parakstot laulības līgumu izvēlētais mantas režīms ietekmē ne tikai laulātiem piederošus īpašumus Francijas teritorijā, bet potenciāli visus aktīvus visā pasaulē, kas pieder abiem laulātiem.

Režīmu var mainīt laulības laikā ar abu laulāto piekrišanu. Ja laulība tiek noslēgta ārzemes nevis Francijā un laulības līgumā nav izvēlēts viens no Francijas normatīvajos aktos piedāvātajiem režīmiem, tad ieteicams to darīt pirms nekustamā īpašuma pirkšanas Francijā un pirms Francija kļūst par laulāto pastāvīgo dzīvesvietu. Pastāv noteikti ierobežojumi laulību līgumā noteiktā režīma maiņai, piemēram, ja laulātie izvelas vienu režīmu laulības laikā, tad pastāv minimālais nogaidīšanas periods pirms laulātie to var nomainīt uz citu režīmu, piekrītot abām pusēm.

---

48. Eiropas tiesiskās sadarbības tīkls civillietās un komercietās, *Piemērojamas tiesības-Fra*
49. Mario Džuljāno un Pols Lagārs *Ziņojumā par Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līg*
35.lpp.

Francijā pastāv *En Indivision* – mantas kopības režīms, šis režīms iestājas automātiski, ja starp laulātiem netiek noslēgts laulības līgums.⁵⁰

Ja īpašums tiek iegādāts, kad laulāto starpā nav noslēgts laulību līgums, vai kāds cits līgums, kas ir attiecāms uz konkrēto īpašumu, tad tas tiks uzskatīts par kopā iegādāto mantu. Tas nozīmē, ka katram no laulātajiem pieder ½ daļa no īpašuma. Šo ½ daļu laulātie nevar pārdot bez otra laulātā atļaujas, izņemot gadījumus, kad pastāv tiesas rīkojums, kas ļauj vienam no laulātajiem pārdot savu daļu.

Ja netiek noslēgts laulību līgums, tad viena laulātā nāves gadījumā pārējie ģimenes locekļi automātiski manto daļu no īpašuma, kas piederējis mirušajam laulātajam. Gadījumos, ja mirušais laulātais ir atstājis testamentu par labu pārdzīvojušam laulātam, pārdzīvojušais laulātais nevar pārdot īpašumu bez citu ģimenes locekļu atļaujas, kuri arī mantojuši konkrēto īpašumu.

Mantas režīms *Communauté universelle avec attribution de la communauté conjoint au survivant* paredz, ka laulāto manta (izņemot personīgās lietas) tiek uzskatīta par laulāto kopmantu. Šķiršanās gadījumā manta var tikt sadalīta noslēdzot izlīgumu, vai mantas sadali nosaka tiesa. Gadījumos, kad kāds no laulātajiem vēlas aizsargāt savu īpašumu, šis režīms nav piemērojams.⁵¹

PACS režīms pēc būtības nav laulības forma, bet legāla divu cilvēku savienība, kas atpazīstama kā pastāvīgas partnerattiecības. Partnerattiecībām tiek piešķirtas gandrīz līdzvērtīgas tiesības kā laulībai. Francijā, atšķirībā no Lielbritānijas, PACS līgumu var noslēgt gan viendzimuma pāri, gan pretēja dzimuma pāri.

Pastāv atšķirība starp laulībām un PACS līgumiem nodokļu jomā. Pēc PACS līguma noslēgšanas pastāv 3 gadu nogaidīšanas periods līdz tiek piemēroti tādi paši nodokļi kā laulībai. Tāpat pastāv ierobežojumi noteikumos, kas saistīti ar bērnu adoptēšanu. Tomēr, neskatoties uz šiem un citiem ierobežojumiem, daudzi pāri izvēlas parakstīt PACS līgumu, īpaši viendzimuma pāri. Tiek diskutēts par PACS modifikāciju, lai partneru tiesības un pienākumi vairāk atbilstu laulībai.⁵²

---

50. La gestion de l'indivision. [tiešsaiste] – [atsauce 5.04.2012.].

Pieejams: <http://www.notaireconseil.fr/vivre-a-deux-indivision.html>,

51. Le régime de Communauté universelle avec attribution de la communauté conjoint [tiešsaiste] – [atsauce 5.04.2012.]. <http://lettrepatriimoine.chez.com/ARCHIVES1.HTML>

52. Pacte Civil de Solidarité. [tiešsaiste] – [atsauce 5.04.2012.].

Pieejams: <http://paris.angloinfo.com/countries/france/pacs.asp>

Communauté de biens réduite aux acquêts režīms paredz, ka manta, kas iegūta pirms laulības noslēgšanas, pieder katram laulātajam atsevišķi, bet manta, kas iegūta laulības laikā, ir abu laulāto kopīga manta.⁵³

Séparation de biens režīms ir mantas šķirtības režīms, kas nosaka, ka manta pieder katram laulātajam atsevišķi, ieskaitot mantu, kas iegūta pirms laulībām un mantu, kas ir iegūta laulības laikā.⁵⁴

Papildus standarta laulāto mantas režīmiem laulātie var modificēt jebkuru režīmu gandrīz jebkurā veidā. Informāciju par šo tēmu var iegūt no dažādiem avotiem, tai skaitā konsultējoties ar zvērinātiem notāriem.

2.4. Itālija

Personiskām attiecībām piemērojamās tiesības vispārējo tiesību aspektā attiecas arī uz laulāto mantiska rakstura attiecībām. Jāņem vērā, kā laulība ir kopība, ko veido divi cilvēki un likums ir orientēts, lai piemērot noteikumus un tiesības laulībai kā savienībai kopumā, kā arī lai aizsargātu katra ģimenes locekļa tiesības. Itālijas likumi par autonomu institūciju atzīst tikai laulību, citas partnerības netiek atzītas.⁵⁵ Itālijā attiecībā uz laulāto mantu piemērojami divi mantas režīmi - mantas kopības un šķirtības.⁵⁶ Laulību līgums tiek noslēgts, lai noteiktu konkrētu mantas režīmu. Šais līgumos netiek atrunāti jautājumi par bērnu aizgādību, uzturlīdzekļiem, šķiršanos, tāpat netiek atrunāti jautājumi par konkrētiem īpašumiem, bet gan par mantu kopumā. Laulāto mantiskās attiecības regulē Itālijas civilkodekss.⁵⁷ Gadījumos, ja viens no laulātajiem ir citas valsts pilsonis, pastāv iespēja vienoties par citas valsts jurisdikcijas piemērošanu. Nemantiskās attiecības starp laulātajiem regulē tās valsts likumi, kuras pilsoņi ir abi laulātie. Ja laulātie dzīvojuši citā valstī, tad nemantiskās attiecības starp laulātajiem regulē tās valsts likumi, kurā laulātais pāris galvenokārt ir dzīvojis.

---

53. Le régime légal : la communauté réduite aux acquêts [tiešsaiste] – [atsauce 7.04.2012.]. Pieejams:

<http://www.gestiondepatrimoine.com/communaute-reduite-aux-acquets-1.html>

54. Code de procedure civile. [tiešsaiste] – [atsauce 7.04.2012.]. Pieejams:

http://www.lexinter.net/NCPC/la_separation_judiciaire_de_biens.htm

55. Eiropas tiesiskās sadarbības tīkls civillietās un komercietās, *Piemērojamas tiesības-Itālija*

56. Codice civile Libro 1: Delle persone e della famiglia Titolo VI: Del matrimonio patrimoniale della famiglia Art.159.

http://www.leggeonline.info/codicecivile/titoloVI_1.php

57. Ibid Art159 -231bis

Kā jau darbā minēts, puses var brīvi noteikt līgumos piemērojamās tiesības, ja tas nav pretrunā ar sabiedrisko kārtību. Itālija atsaucas uz 1980. gada 19. jūnija Romas Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām. Savukārt attiecībā uz jautājumiem, kas nav aplūkoti šai konvencijā, Itālijas tiesību aktos ir norādes uz citām atbilstošām starptautiskām konvencijām.⁵⁸

---

58. Eiropas tiesiskās sadarbības tīkls civillietās un komercietās, *Piemērojamas tiesības-Itāl.*

3.Laulāto mantisko attiecību regulējošo līgumu noslēgšanas sekas laulātajiem un trešajām personām, to ietekme uz laulības šķiršanas procesu Latvijā un atsevišķās Eiropas Savienības valstīs

3.1. Latvija

Laulības līgums ir īpaša veida līgums, ar kuru var nodibināt, grozīt vai izbeigt laulāto mantiskās attiecības.⁵⁹ To var noslēgt tikai personas, kas noslēdz laulību likumā noteiktā kārtībā. Pēc likuma jēgas tas nav attiecināms uz personām, kuras nav laulībā, bet atrodas faktiskās kopdzīves attiecībās vai kuras noslēgušas partnerattiecības. Faktiskās kopdzīves attiecības jeb partnerattiecības Latvijā nav legalizētas. Ņemot vērā, ka Latvija ir Eiropas Savienības dalībvalsts, šādas attiecības visdrīzāk arī Latvijā būs jālegalizē.⁶⁰ Laulības līguma objekts ir laulāto mantiskās attiecības kopumā, nevis atsevišķi īpašuma vai mantas objekti. Laulātie laulības pastāvēšanas laikā var noteikt citu režīmu, piemēram, mantas šķirtības vietā noteikt mantas kopību, līdz ar to Civillikuma 123.pants paredz, ka piemērojams 89. pants un turpmākie panti. Jebkurā brīdī laulātie var brīvi izbeigt ar likumu vai līgumu noteiktās mantiskās attiecības.⁶¹

Līgumisko mantisko attiecību noteikšana laulātajiem ir prioritāra, jo likumiskās mantiskās attiecības ir spēkā tikai tad, ja tās nav atceltas ar laulības līgumu. Ar laulības līgumu var noteikt tikai mantisko attiecību režīmu kā tādu, nevis noteikt kāda mantisko attiecību objekta piederību. Tāpēc pastāv arī citi līgumi, kurus laulātie var noslēgt, neatceļot likumiskās mantiskas attiecības. Tādus līgumu laulātie var noslēgt, ja nav noslēgts laulību līgums un laulātie vēlas turpināt likumiskas, nevis līgumiskas mantiskās attiecības, piemēram, sadalīt kopīpašumā esošo objektu, apvienot katra laulāta atsevišķo mantu un tam līdzīgi.⁶² Laulātajiem ir jāizvērtē, vai viņi vēlas konkretizēt, piemēram, nekustamā īpašuma piederību vai manīt mantisko attiecību režīmu, kas atteiksies uz visu mantu.

---

59. Civillikums: LR likums. *Ziņotājs*, 1992. 30.jūlijs, nr. 29, 1993. 14.janvāris, nr. 1, 1993. 10.jūnijs, nr. 2/23. 4.apakšnodaļa 114.-116.p.

60.LR AT Senāta Civillietu departamenta 2012. gada 1. februāra spriedums lietā Nr.SKC – 4 „Divu personu faktiskās kopdzīves juridiskais statuss”, Pieejams <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department1/2012/>

61. Vēbers J. *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ģimenes tiesības*. Rīga: Mans Īpašums, 2000,38.lpp.

62. Kalniņš E. *Laulāto manta laulāto likumiskajās mantiskajās attiecībās*, Rīga: Tiesu namu 2010,60.lpp.

Ja nav nepieciešamības mainīt likumiskās mantiskās attiecības uz līgumiskām, tad laulātie var noslēgt līgumus, kuriem ir savas priekšrocības attiecībā uz laulības līgumu. Šādi līgumi, kas nav laulības līgumi, attiecas uz laulāto mantiskajām attiecībām, pastāvot laulāto likumisko mantisko attiecību režīmam. Laulātie var noslēgt arī līgumu par atsevišķas mantas noteikšanu.

Līgums par atsevišķas mantas noteikšanu ir līgums, kas tiek slēgts laulāto likumisko mantisko attiecību ietvaros un ar ko netiek atcelta likumiskā laulāto vienlīdzīgas pārvaldības sistēma. Līgums par atsevišķas mantas noteikšanu ir vienošanās, ar ko laulātie, neatceļot savstarpējās likumiskās attiecības, nolīgst kādas laulības laikā jau iegūtas vai nākotnē iegūstamās naudā novērtējamās tiesības vai mantas objekti ietilpst katra laulātā atsevišķā mantā vai ir uzskatāmi par šīs mantas objektiem. Šādu līgumu var slēgt jebkādā formā gan pirms laulības noslēgšanas (šādā gadījumā laulības noslēgšana ir tā spēkā esamības priekšnoteikums), gan arī laulības laikā. Šis līgums var attiekties ne tikai uz viena, bet arī uz abu laulāto atsevišķas mantas noteikšanu. Turklāt līgumam par atsevišķas mantas noteikšanu var būt gan *tiesību nodibinošs* raksturs, piemēram, kad laulātie ir noteikuši atsevišķas mantas papildu veidus, respektīvi, rašanās pamatus, gan *konstatējošs jeb precizējošs* raksturs, piemēram, kad laulātie ir precizējuši pirmslaulības mantas sastāvu.⁶³ Atbilstoši CL 91.p.1.d.1.pk. katra laulāta atsevišķa manta ir manta, *ko laulātie līgumā noteikuši par atsevišķu mantu*.⁶⁴ Šāds līgums, kas tiek noslēgts laulāto likumisko mantisko attiecību ietvaros un ar ko netiek atcelta likumiskā laulāto vienlīdzības pārvaldes sistēma, nav uzskatāms par laulības līgumu, Civillikuma 114.panta un turpmāko pantu izpratnē, un tam nav piemērojami Civillikuma speciālie noteikumi, kas regulē laulības līguma noslēgšanas kārtību.⁶⁵ Tāpat, pastāvot laulāto likumiskajām mantiskajām attiecībām, ja laulātie vēlas panākt publisku pieejamību viņu atsevišķajai mantai, kuras publiska reģistrācija nav nepieciešama, laulātie var slēgt atsevišķu līgumu, kurā atrunā konkrētu mantu un tās piederību vienam vai otram laulātajam.

---

63. Kalniņš E. Laulāto manta laulāto likumiskajās mantiskajās attiecībās, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2010,60.lpp.

64. Civillikums: LR likums. *Ziņotājs*, 1992. 30.jūlijs, nr. 29, 1993. 14.janvāris, nr. 1, 1993. 22/23.

65. Turpat

Līgums par laulāto kopīgas mantas noteikšanu. Kā atzīts juridiskajā literatūrā, likumisko mantisko attiecību ietvaros laulātie var vienoties, ka zināma daļa no viena vai abu laulāto atsevišķās vai atsevišķi iegūtās mantas objektiem tiek „pārvērsta” par laulāto kopīgas mantas objektiem.

Šāds līgums, tāpat kā līgums par laulāto atsevišķas mantas noteikšanu netiek uzskatīts par laulības līgumu un tam nav piemērojami Civillikuma speciālie noteikumi, kas regulē laulības līguma noslēgšanas kārtību, formu un saturu. Līgumā par kopīgas mantas noteikšanu¹ laulātie var vienoties, pirmkārt, par laulības laikā jau iegūto mantisko labumu pārdali, piemēram, viena vai abu laulāto atsevišķas mantas vai atsevišķi iegūtas mantas objektus „pārvēršot” par laulāto kopīgās mantas objektiem. Šī pārdale var izpausties kā kopīgas mantas noteikšana pret zināmu viena vai abu laulāto pretizpildījumu, piemēram, pret viena laulāta apņemšanos noteiktu laiku ikdienā rūpēties par mājsaimniecību un laulāto kopīgajiem bērniem, vai, piemēram, pret viena laulāta apņemšanos ieguldīt zināmus naudas līdzekļus attiecīgā kopīgas mantas objekta uzlabošanā. Otrkārt, ar šo līgumu laulātie var vienoties, ka visi vai kāda daļa no laulības laikā jau iegūtajiem vai nākotnē iegūstamajiem viena vai abu laulāto atsevišķas mantas ienākumiem tiek nodoti ģimenes atsevišķas mantas ienākumiem, saskaņā ar Civillikuma 91.p.1.d.4.pk. tiek nodoti ģimenes un kopīgās mājsaimniecības vajadzībām, tādā veidā tos „pārvēršot” par laulāto kopīgas mantas objektu. Treškārt, minētajā līgumā var precizēt laulības laikā jau iegūtās kopīgās mantas sastāvu Civillikuma 89.p.2.d. izpratnē, lai šo mantu būtu vieglāk nošķirt no katram laulātajam atsevišķi piederošās mantas.⁶⁶ Līgumā par kopīgās mantas noteikšanu laulātie var vienoties par konkrētu kopīgas mantas sadalījumu viņu starpā un šīs mantas dalīšanas kārtību laulāto likumisko mantisko attiecību izbeigšanās gadījumā, kā arī vienoties par īpašu laulāto kopīgas mantas sadalījumu un tās dalīšanas kārtību gadījumos, kad, piemēram, viens no laulātajiem ar savām darbībām ir veicinājis laulības iziršanu.

Civillikuma Saistību tiesības, desmitajā nodaļā, setstajā apakšnodaļā, 1881.pantā ir noteikts izlīguma definējums- *Izlīgums ir līgums, ar kuru tā dalībnieki kādu apstrīdamu vai kā citādi apšaubāmu savstarpēju tiesisku attiecību, savstarpēji piekāpdamies, pārvērš par neapstrīdamu un neapšaubām.*⁶⁷

66.Kalniņš E. Laulāto manta laulāto likumiskajās mantiskajās attiecībās, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2010,60.lpp

67. Civillikums: LR likums. *Ziņotājs*, 1992. 30.jūlijs, nr. 29, 1993. 14.janvāris, nr. 1, 1993. 22/23.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 238.pantu: *Lietās par laulības šķiršanu vai neesamību pušu izlīgums pieļaujams tikai strīdos, kas saistīti ar ģimenes tiesiskajām attiecībām. Lietā par laulības šķiršanu vai neesamību prasījumi, kas izriet no ģimenes tiesiskajām attiecībām, izspriežami vienlaikus. Šādi prasījumi ir strīdi par:*

- 1) aizgādības noteikšanu;
- 2) saskarsmes tiesības izmantošanu;
- 3) uzturlīdzekļiem bērnam;
- 4) līdzekļiem laulātā iepriekšējā labklājības līmeņa vai uztura nodrošināšanai;
- 5) kopīgo ģimenes mājokli un māj saisimniecības vai personiskās lietošanas priekšmetiem;
- 6) laulāto mantas dalīšanu (arī tad, ja tas skar trešās personas);⁶⁸

Pušu izlīgums lietās, kas izriet no aizgādības un saskarsmes tiesībām, apstiprināms tiesai pēc savas iniciatīvas, pieprasot attiecīgās bāriņtiesas atzinumu vai uzaicinot tās pārstāvi piedalīties tiesas sēdē. Pārējos jautājumos izlīgums apstiprināms, ievērojot Civilprocesa likumā noteikto vispārējo kārtību. Var secināt, ka izlīgums piemērojams laulības šķiršanas gadījumos, lai atvieglotu laulības šķiršanas procesu, un lai vienotos par augstāk minētajiem jautājumiem.

Visi līgumi, kurus laulātie noslēdz savā starpā, ietekmē ne tikai laulāto mantiskās attiecības laulības laikā, bet arī laulības šķiršanas sekas. Saskaņā ar Civilprocesa 238.pantu, vienlaikus ar laulības šķiršanu tiesai jāizspriež prasījumi par laulāto mantas dalīšanu. Šķirot laulību, laulātajiem jāsadala viņu kopīga manta - ko laulības laikā viņi ieguvuši kopīgi vai viens no viņiem, bet ar abu laulāto līdzekļiem vai ar otra laulātā darbības palīdzību. Līdz ar laulības līguma pastāvēšanu, manta jau ir sadalīta laulāto starpā un tiesā netiek iesniegta prasība par laulāto kopmantas sadali. Bet laulības līgumu var apstrīdēt tiesā, ja, piemēram, ir noslēgts laulības līgums par visas mantas šķirtību, lai izvairītos no kreditoru prasībām.

Parasti prasītājs prasībā norāda, ka laulības līguma noslēgšanas nolūks ir aizsargāt nekustamo īpašumu sakarā ar materiālām problēmām, tādējādi tiek pārkāpts Civillikuma 1404.pants, jo laulības līgumā līdzēju griba nav izteikta atbilstoši viņu iekšējai gribai, bet gan vērsta uz fiktīvu līguma nodibināšanu ar mērķi aizsargāt nekustamo īpašumu un apgrūtināt piedziņas vēršanu uz to.

---

68. Civillikums: LR likums. *Ziņotājs*, 1992. 30.jūlijs, nr. 29, 1993. 14.janvāris, nr. 1, 1993. 22/23.

Ja prasītājs lietā var iesniegt pierādījumus tam, ka laulības līgums noslēgts ar mērķi aizsargāt nekustamo īpašumu un apgrūtināt piedziņas vēršanu uz to, tad visdrīzāk prasība tiks apmierināta.

Attiecībā uz citiem līgumiem, kuri neatceļ laulāto likumiskās mantiskās attiecības, tiesa izskatīs prasību par laulāto kopmantas sadali, izņemot līgumos minētos īpašumus.

3.2. Lielbritānija

Lielbritānijā nepastāv laulāto mantisko attiecību režīms. Tā vietā tiesām tiek dota plaša rīcības brīvība laulāto mantisko jautājumu noregulēšanā laulības šķiršanas gadījumā. Lai gan tas ļauj lielā mērā elastīgi un tādējādi godīgi izskatīt katru gadījumu atsevišķi, ņemot vērā visus lietas apstākļus, tas tajā pašā laikā rāda būtisku nenoteiktību attiecībā uz laulāto mantiskajām attiecībām. Tomēr pietiekoši lielas izmaiņas judikatūrā ienesa House of Lords svarīgie spriedumi *White / White - Miller / Miller* un *McFarlane v McFarlane* lietās, kas tiks apskatīti tālāk darbā.

House of Lords ir Apvienotās Karalistes otrā parlamentārā palāta⁶⁹. Tā ir neatkarīga no House of Commons - sabiedriskās palātas, bet papildina šīs palātas darbu. Otrās parlamentāras palātas locekļiem ir ļoti svarīga loma likumu pieņemšanā un valdības kontrolēšanā.⁷⁰

Mūsdienās likumi tiek pakļauti lielai kritikai gan no akadēmiķu, gan no praktiķu puses. Veids, kā varētu panākt lielāku noteiktību Lielbritānijā attiecībā uz laulāto mantiskā rakstura attiecību noregulēšanu, varētu būt laulības līgumu slēgšana. Šķiet diezgan pārsteidzoši, ka neskatoties uz juridiskās noteiktības trūkumu, Lielbritānijā laulības līgumiem joprojām trūkst autonomijas. Turpretī daudzās citu valstu jurisdikcijās, kur pastāv laulāto mantisko attiecību režīmi, laulības līgumi ir vairāk saistoši. Pašreizējais laulības līguma tiesiskais statuss Lielbritānijā ir pakļauts lielai diskusijai. Tika izteikts viedoklis, ka tomēr arī Lielbritānijā nepieciešams atzīt laulības līguma spēku laulības šķiršanas procesā, taisot spriedumu. Piemēram, Sir Mark Potter lietā *Charman v Charman* [2007] atzīst laulības līguma spēku.⁷¹ Tas radīja nepieciešamību Lielbritānijas tiesību komisijai (Law Commission of England and Wales) laulāto mantisko attiecību noregulējuma līgumus *Marital Property Agreements* iekļaut likumu reformas programmā.

---

69. UK Parliament Webside, House of Lords, Pieejams: <http://www.parliament.uk/business/>

70. UK Parliament Webside, House of Commons, Pieejams: <http://www.parliament.uk/busir>

71. Case - Charman v Charman [2007] EWCA Civ 503, art.126. Pieejams: <http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed657>

Tiesību komisijas projekts tika uzsākts 2009.gada septembrī, bet ziņojumi un likumprojekti ir sagaidāmi 2012. gada beigās. Nesenie spriedumi, piemēram, 2008.gada MacLeod v MacLeod⁷² lietā un 2009.gada Radmacher v Granatino⁷³ lietā radīja vēl lielāku nepieciešamību veikt visaptverošu analīzi un reformas šajā tiesību jomā.

Ir jāatzīst, ka Lielbritānijā judikatūras attīstības gaitas sākumā 19.gadsimtā pirmslulības līgumiem formāli nepiešķīra juridisko spēku,⁷⁴ pamatojoties uz to, ka tas varētu atturēt puses no pienākuma izpildes, kas paredz laulātajiem dzīvot kopā.⁷⁵ Darba autore uzskata, ka šāds pamatojums nav pietiekošs. Neskatoties uz to, ka līgumiem nebija juridiska spēka, tomēr tie tika ņemti vērā kā daļa no visu lietas apstākļiem. Savukārt tiesa izmantoja savu rīcības brīvību saskaņā ar Act 1973 section 25, līdz ar to šķiršanās procesu rezultāti ir ļoti atšķirīgi.

Laulības līgumi ir līgumi, kuri ir noslēgti laulības laikā vai civilās partnerattiecībās un paredz laulātajiem mantiska rakstura sekas.⁷⁶ Šāds formulējums tika iekļauts Slepenās padomes MacLeod lietas spriedumā, 2008.gada decembrī. Līdz ar to laulības līgums vairs netiek uzskatīts par pretrunā esošu valsts politikai, kā tas bija agrāk.⁷⁷ Rezultātā laulības līgumiem tika piešķirta lielāka nozīme laulāto kopmantas sadales procesā.

Laulības līgums dažkārt tiek uzskatīts par laulāto mantisko attiecību nostabilizējošu faktoru. Mantisko attiecību ziņā puses vēlas zināmu noteiktību, kā arī paredzēt iespējamo iznākumu laulības šķiršanas gadījumā attiecībā uz laulāto kopmantu un noteikt pastāvīgu mantas sadalījumu laulības laikā. Jo vairāk Lielbritānijā judikatūra apstiprina laulības līguma svarīgumu laulāto mantisko attiecību noregulēšanā, jo vairāk laulātajiem laulības līguma slēgšana kļūst par pašsaprotamu. Laulības līgumi tapāt kā pirmslulības līgumi regulē sarežģītos jautājumus par laulāto kopmantas sadali gadījumā, ja laulība tiek šķirta. Atšķirībā no pirmslulības līgumiem laulības līgums tiek noslēgts laulības laikā, nevis pirms tās.

---

72. Privy Council Appeal No 89 of 2007, case - MacLeod v MacLeod [2008] UKPC 64.

<http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed29009>

73. IN THE SUPREME COURT OF JUDICATUR COURT OF APPEAL (CIVIL DIVISION), Case -Radmacher v Granatino [2009] EWCA Civ 649

74. Cambridge Journals Online, *Private Autonomy and Marital property agreements*,

<http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=7859136>

75. The Law Commission Consultation Paper No 198, *Marital property agreements*, p.8. art.1.27.

76. The Law Commission Consultation Paper No 198, *Marital property agreements*, viii

77. Privy Council Appeal No 89 of 2007, case - MacLeod v MacLeod [2008] UKPC 64. "She found agreement was enforceable as they are no longer contrary policy."

<http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed29009>

Jāņem vērā, ka laulības laikā noslēgtais līgums nevar tikt izmantots tāpat kā laulības šķiršanas līgums jeb izlīgumus, jo tie ir dažādi līgumi. Izlīgums ir vērsts vairāk uz konfliktu noregulēšanu starp laulātajiem.

Laulības līguma noslēgšana nav tik ļoti izplatīta Lielbritānijā, līdz ar to šādu līgumu akceptēšana Lielbritānijas tiesās var būt apgrūtināša.

Tiesa noteikti pievērsīs uzmanību blakus apstākļiem un laulāto motivācijai noslēgt laulības līgumu, jo šāds līgums ir laulāto mantisko attiecību regulēšanas mehānisms, ar kuru laulātie pauž savu gribu noregulēt mantiska rakstura jautājumus bez tiesas iejaukšanās no valsts puses.

2008.gada janvārī lieta *Crossley v Crossley* apstiprināja laulības līguma nozīmi laulāto mantiskajās attiecībās. Anglijas un Velsas Apelācijas tiesas tiesnesis Lord of Justice Thorpe, *Crossley v Crossley* lietas 15.punkta norādījā, ka: *Ja kādreiz paradigmu gadījumā tiesa uzskatīs pirms laulības vai laulības laikā noslēgtos mantisko attiecību noregulēšanas līgumus kā ne tikai vienu no civillietas faktoriem, bet par kā primāras nozīmes faktoru, tad tas, man liekas, būs īpašs gadījums.*⁷⁸

Crossley v Crossley lietas apstākļi:

Laulība ilga 14 mēnešus. Vīram piederēja £ 45-60 miljoni un sievai aptuveni £ 18 miljoni.⁷⁹ Gan vīram, gan sievai bija bērni no iepriekšējām laulībām, bet kopīgo bērnu nebija.⁸⁰ Laulātie noslēdza pirmslaulības līgumu (prenuptial agreement),⁸¹ tomēr sieva apgalvoja, ka pirmslaulības līgumu nevar ņemt vērā, jo viņas vīrs pirmslaulības līguma noslēgšanas brīdī nav sniedzis pietiekošu informāciju par savas mantas apmēru, līdz ar to nav to pilnībā atklājis. *Crossley* kundze centās iegūt lielāku daļu no mantas, nekā bija paredzēts pirmslaulības līgumā. Viņas prasība tika noraidīta,⁸² Apelācijas tiesa nosprieda, ka konkrētajā gadījumā, kad noslēgts pirmslaulības līgums, detalizētāk sniegt informāciju par mantas apmēru nav bijis nepieciešams. Tiesa uzsvēra, ka laulāto kopdzīves laiks bija pietiekoši īss, laulībā nepiedzima bērni un sieva ir nodrošināta persona.

---

78 In the Supreme court of Judicature, Cour of Appeal (Civil division) on Appeal from the Principal registry family division – Mr Justice Bennet, Lord of Justice Thrope, Lord of Justice Keene and Lord of Justice Wall, Judgment, case *Crossley v Crossley* [2007] EWCA Civ 1491, art.15.

<http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2007/1491.html>

79. Ibid. Art 1.

80.Ibid. Art 2.

81.Ibid. Art 3.

82. Ibid. Art 15.

Crossley v Crossley lieta parādīja, ka pastāv nepieciešamība laulātajiem, lai argumentētu savu mērķi, noslēgt laulības līgumu. To var argumentēt izsakot šaubas par nepieciešamību pakļauties parastajai kārtībai. Līgumam ir jābūt profesionāli sastādītam, ievērojot visas procesuālās prasības. Apelācijas tiesa nodemonstrēja, ka tad, kad laulības līgums ir noslēgts starp laulātajiem, šo līgumu akceptēšana var vienkāršot tiesvedības procesu Lielbritānijā, ietaupot laiku, naudu un samazināt emocionālo spiedienu visām procesā iesaistītajām pusēm, vienlaikus nodrošinot alternatīvo variantu dārgajai tiesvedībai.

Apelācijas instances tiesa noraidīja Susan Mary Crossley apelācijas sūdzību par Lord Bennett tiesneša lēmumu ([2007] EWHC 3114). Tiesnesis savā lēmumā norādīja, ka vīram Stuart James Crossley nav bijis nepieciešams uzrādīt savas mantas sastāvu pilnā apmērā, jo pirmslaulības līgums neparedzēja pusēm izmaiņas laulāto mantiskajās attiecībās stājoties laulībā.¹ Var secināt, kā Lielbritānijas judikatūrā ir lietas, kurās tiesa atzīst laulības līguma nozīmību, taisot spriedumu par laulāto kopmantas sadali. Tiesa ņem vērā laulāto gribu attiecībā uz kopmantas sadali, bet tomēr neatzīst laulības līguma autonomiju.

Vēl viena lieta ļoti ietekmēja pirmslaulības līguma svarīgumu Lielbritānijas tiesu praksē. Tā ir 2009.gada lieta Radmacher v Granatino.⁸³

Radmacher v Granatino lietas apstākļi:

Šajā gadījumā sieva bija ļoti bagāta mantiniece no Vācijas.⁴ Vīrs šķiršanās brīdī mācījās Oksfordas universitātē, lai gan iepriekš viņš veiksmīgi darbojās banku sfērā⁵. 1998. gadā puses stājās laulībā, bet šķiršanas process tika uzsākts 2006.gadā.⁸⁴ Laulībā piedzima divi bērni.⁸⁵

Pirms stāšanās laulībā puses noslēdza pirmslaulības līgumu Vācijā. Līguma noslēgšanas mērķis bija aizsargāt sievas mantu laulības šķiršanas gadījumā. Savukārt vīrs apstrīdēja pirmslaulības līguma noteikumus Apvienotās Karalistes tiesā, norādot, ka viņš nebija saņēmis neatkarīgu juridisko konsultāciju pirms līguma noslēgšanas,⁸⁶ nebija saņēmis detalizētu informāciju par finanšu jautājumiem, kā arī līgumā nebija paredzēts mantisko jautājumu regulējums bērnu piedzimšanas gadījumā un netika atrunāti arī jautājumi par finansiālo nodrošinājumu vienai no pusēm, ja laulība tiek šķirta.

83.Supreme Court of Judicature , Case -Radmacher v Granatino [2009] EWCA Civ 649 Art.114

<http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed36874>

84..Ibid. Art 117.

85.Ibid. Art 32.

86.ibid. Art 32

Pirmās instances tiesā tika nospriests, ka Apvienotās Karalistes tiesai pirmslulības līgums nav saistošs, norādot, ka vīrs nebija saņēmis juridisko konsultāciju. Sieva -Katrin Radmacher šo spriedumu pārsūdzēja Apelācijas instances tiesā.⁸⁷ Apelācijas instances tiesa apmierināja pirmslulības līguma noteikumus, pamatojot savu lēmumu ne tikai ar to, ka tā ir lulība ar starptautisko elementu, bet ar to, ka vīram bija iespējams saņemt juridisko konsultāciju, kuru viņš nebija saņēmis savas neizdarības dēļ. Šī lieta parāda, ka tiesa apmierināja pirmslulības līguma noteikumus, nevis attiecināja pirmslulības līgumu pie lietas blakus apstākļiem. Tas radīja jaunu pavērsienu Lielbritānijas judikatūrā. Lielbritānijā tradicionālā tiesas nostāja attiecībā uz pirmslulības un lulības līgumiem bija stipri kritizējošā, tomēr Radmacher v Granatino lietā Apelācijas instances tiesa norādīja, ka pirmslulības līgumiem būtu jāpiešķir juridisks spēks.⁸⁸ Savukārt 2006.gada lieta NA v MA kalpo par piemēru, ka nav nozīmes tam, vai līgums, kas regulē lulāto mantiskās attiecības, tika parakstīts pirms vai pēc lulības noslēgšanas.⁸⁹ Attiecībā uz likumu tiem ir vienāds juridisks spēks. Lielbritānijā arvien vairāk pāru izvēlas slēgt pirmslulības līgumus, ne tikai tāpēc, ka pieaug šo līgumu loma lulības šķiršanas procesā, bet arī saistībā ar sociālo faktoru izmaiņām, piemēram:

1. Pāri stājas lulībā vēlāk, daudziem tā ir otrā vai trešā lulība. Vairāk nekā jebkad agrāk lulātajiem ir ekonomiskā neatkarība, un daudzi uzskata, ka lulība nav iemesls, lai savu ekonomisko neatkarību mainītu.

2. Izpratne par finansiālajām sekām, noslēdzot lulības līgumu, ir lielāka – lulāto mantas kopības režīms, kas saskaņā ar Lielbritānijas normatīvajiem aktiem ir automātisks, daudziem lulātajiem liekas mazāk pievilcīgs, nekā mantas šķirtības režīms.

3. Pāri kļūst arvien piesardzīgāki un vēlas plānot savu dzīvi, līdz ar to ierobežot šķiršanās procesa izmaksas.

Pasaules globalizācija un pieaugošā ģimeņu mobilitāte mudina lulātos regulēt savas mantiskās attiecības noslēdzot lulības līgumus, saskaņā ar Lielbritānijas normatīvajiem aktiem, lai novērstu iespēju, ka lulāto mantiskās attiecības nākotnē regulēs ārvalsts tiesību sistēmas, gadījumos, kad lulībā ir ārvalstu elements.

---

87. Supreme Court of Judicature, Case -Radmacher v Granatino [2009] EWCA Civ 649 Art. 114 <http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed36874>

88 Alison Diduck and Felicity Kaganas *Family Law, Gender and the State: Text, Cases and i* Oxford and Portland, Oregon second edition, 2006, p.59

89. Ibid. p 57

Dažreiz tiek minēts, ka pirmslulības līgumi ir pretrunā ar publisko kārtību jo nav ētiski apsvērt šķiršanās procesu tad, kad pāris tikai grasās precēties.⁹⁰ Lulības laikā noslēgtie līgumi bieži tiek izmantoti kā palīgīdzekļi lulības nostiprināšanai, kad lulātie plāno atsākt kopdzīvi un nevēlas, lai pastāv spiediens finanšu jautājumos, kas var vēl vairāk traucēt samierināšanās procesam. Tāpat kā pirmslulības līgums arī lulības laikā noslēgtie lulības līgumi ir vislabāk piemēroti pāriem, kuri ir gatavi brīvi veikt sarunas un rast risinājumus, esot taisnīgi un saprātīgi viens ar otru finansiāla aprēķina ziņā.

2006.gada Miller un McFarlane lieta, ļoti ietekmēja lulības līgumu nozīmību.⁹¹ Tiesa atkārtoti uzsvēra, ka galvenais mērķis taisot spriedumu ir panākt taisnīgu risinājumu lulības šķiršanas procesā. Trīs elementi, tādi kā lulāto mantas sadale, kompensācija un abu lulāto prasību apmierināšana, ir vienkāršākie instrumenti, ar kuru palīdzību šis mērķis ir sasniedzams.

2006.gada NA v MA lietā tiesa minēja faktorus, kas turpmāk jāņem vērā, izvērtējot pirmslulības un lulības līgumu juridisko spēku:⁹²

1. Slēdzējpušu motivācija;⁹³

2. Apstākļi un situācija, kādā noslēgts līgums;⁹⁴

3. Vai viena puse izmanto pārmērīgu spiedienu vai dominējošu stāvokli attiecībā pret otru, lai sev nodrošinātu pārmērīgas priekšrocības. Vai otra puse tika pakļauta šim spiedienam vai ietekmei, slēdzot līgumu;⁹⁵

Slēdzot pirmslulības līgumu vai lulības līgumu, īpaša nozīme piešķirama:

1. līguma taisnīgumam;

2. līguma pamatotībai;

---

90. Ashley Murray, *Marital Agreements And Case Management*

(i) *First, some agreements will be unenforceable on the grounds of public policy*” -*Soulsbury v Soulsbury* [2007] EWCA Civ 969; <http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed35009>

91. House of Lords, seccion 2005-06, Case- Miller v Miller : McFarlane v McFarlane [2006] UKHL 24
Pieejams: <http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed2060>

92. The High court of Justice, Case No: [2006] EWHC 2900(Fam) NA v MA
<http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed579>

93. The High court of Justice, Case No: [2006] EWHC 2900(Fam) NA v MA
<http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed579> Art 144.

94. Ibid. Art 40

95. Ibid. The addition of the passage including the word "destroy" (g)

Izvērtējot laulības līguma taisnīgumu, tiesa ņem vērā:

1. Vai abas puses (īpaši ekonomiski vājāka puse) ir spējīgas saprast līguma nozīmi un paredzēt sekas;
2. Vai abas līgumslēdzēju puses ir bijis (īpaši ekonomiski vājāka puse) pienācīgi informētas par līguma noteikumiem;
3. Vai līgumslēdzēju puses parakstījušas līgumu bez jebkāda spiediena?
4. Vai līguma saturs ir bijis pilnīgi atklāts abām pusēm?

Lielbritānijā daudzus gadus vienošanās starp laulātajiem tika uzskatītas par spēkā neesošām un pretrunā ar sabiedrisko kārtību, bet 2006.gada NA v MA lieta šo uzskatu mainīja. Tomēr pirmslaulības līguma noteikumi netika apmierināti NA v MA lietā, tādēļ ka sieva bija pakļauta pārmērīgam spiedienam no vīra puses līguma parakstīšanas brīdī.

Tiesa izvērtē laulības līguma taisnīgumu, ņemot vērā šādus aspektus:

1. Vai viena no pusēm (īpaši ekonomiski vājākais partneris) tika pakļauta spiedienam no otras puses;
2. Vai abi partneri labprātīgi parakstījuši līgumu;
3. Vai viens no partneriem ir izmantojis savu dominējošo stāvokli;
4. Vai noslēdzot līgumu tika ņemtas vērā laulības laikā piedzimušo bērnu intereses;
5. Vai kopš līguma noslēgšanas ir mainījušies kādi apstākļi, kas ietekmē laulāto attiecības;
6. Vai abām pusēm ir skaidra līguma satura nozīme;
7. Vai līgumā paredzēts šķiršanās gadījumā veikt periodiskus maksājumus par labu ekonomiski vājākajai pusei;
8. Vai laulības līguma saturs ir saskaņā ar Act 1973 s.25;
9. Vai līguma saturs ir pretrunā Act 1973s.25;
10. Vai un kā līgumā ir noregulēts jautājums par ekonomiski vājākas puses uzturēšanu šķiršanās gadījumā.

Šos jautājumus 2003.gada K v K lietā Lielbritānijas tiesās tagad atzīst par skaidru norādi tiesu praksei.⁹⁶

---

96. Bulletin Editor Jonathan Montgomery, BA, LL.M Professor of Law, University of South
K v K (Ancillary Relief: Prenuptial Agreement) [2003] 1 FLR 120, FD BFLS 4A[755]
<http://www.communitycare.co.uk/Articles/2003/08/11/41726/July-2003.htm>

Augstākās tiesas spriedums lietā *Radmacher v Granatino* apstiprināja, ka likums attiecībā uz laulības šķiršanas lietām, kurās starp pusēm ir noslēgts laulības līgums, ir progresējis kopš 19.gadsimta. Šajā spriedumā izteiktais viedoklis parāda, ka laulības līgumi nav uzskatāmi par spēkā neesošiem tā iemesla dēļ, ka tie varētu palielināt laulību šķiršanās skaitu. Laulību līgumi tiesām ir saistoši, tomēr tiem nav izšķirošs spēks. *Radmacher v Granatino* lietā veiktais spriedums parāda jaunas tiesu prakses tendences, kas pagaidām tikai daļēji apmierina modernās pasaules prasības. Ir nepieciešams uzlabot tiesību sistēmu tā, lai būtu iespējams atzīt laulāto mantisko attiecību noregulēšanas līgumu juridisko spēku saskaņā ar Lielbritānijā spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem. Ja likums tiks mainīts tā, lai ļautu laulātajiem, nevis tiesai izvēlēties valsts jurisdikciju, kas piemērojama konkrēta konkrētu laulību līguma gadījumā, ja ir iekļauts ārvalstu elements, tad tas dos daudz lielāku nozīmi personu neatkarībai, kā arī iespējams spēs novērst tiesvedības ilgo procesu. Noteikti jāņem vērā, vai ir iespējams pārliecināties, ka līgums pirms vai pēc laulību noslēgšanas vai civilas partnerības nodibināšanas tiešs parakstīts brīvprātīgi. Spiediens var būt gan atklāts, gan slēpts. Vērā ņemami arī sociālās politikas apsvērumi. Pirmkārt, pāriem, kuru laulība ir zem citas valsts jurisdikcijas bet šķiršanās process ir uzsākts Lielbritānijā, un kuru starpā ir noslēgts laulības līgums, kas ir izpildāms pēc citas valsts normu satura, iespēja, ka Lielbritānijas tiesā līgums tiks ņemts vērā ir liela. Tomēr, vai līgums tiks ņemts vērā vai nē, ir atkarīgs no Lielbritānijas tiesas ieskatiem. *Radmacher v Granatino* lieta tam kalpo par precedentu. Neskatoties uz to, ka līgums tika noslēgts bez pušu klātbūtnes un katra no pusēm šo līgumu saņēma atsevišķi, kā arī puses nesaņēma neatkarīgu juridisku konsultāciju un vīram netika piedāvāta līguma kopija dzimtajā valodā, Augstākā tiesa šo līgumu ņēma vērā ka apriori.

Otrkārt, pāriem no ārzemēm (ja viena puse ir no ārzemēm), kas vēlas precēties var likties neizdevīgi to darīt Lielbritānijā. Tomēr arī pēc *Radmacher v Granatino* lietas lēmums nedod pārliecību, ka arī turpmāk tiesa ņems vērā laulību līgumu nosacījumus. Eiropas Komisija pašlaik apsver noteikumus, kas regulētu, kurā tiesā un saskaņā ar kādiem tiesību aktiem tiks risināti strīdi par laulāto mantu, ja pāriem laulību laikā ir vairākas mītņu zemes un ja laulātie ir dažādu valstu pilsoņi. Augstākās tiesas spriedums lietā *Radmacher v Granatino* liecina par tiesas gatavību ievērot laulības līguma noteikumus, taisot spriedumu.

Anglijas un Velsas Apelācijas tiesas tiesnesis - Lord of Justice Thorpe *Radmacher v Granatino* lietas lēmumā norāda: *ka mēs vēlētos censties samazināt, nevis palielināt tās tiesību normas, kas mūs šķir no vairuma Eiropas Savienības dalībvalstīm* .

Lord of Justice Thrope šo teikumu attiecināja uz jautājumu par *laulāto mantisko attiecību regulējošiem līgumiem*.⁹⁷

Šķiršanās līgumu var noslēgt pirms vai pēc tam, kad ir uzsākts laulības šķiršanas process. Lai šādu līgumu noslēgtu, juridiskā konsultācija nav obligāta. Šīs ir uz starpniecību balstīts process, jo pusēm pašām ir jāvienojas par izlīguma noteikumiem. Noteikumu izstrādē piedalās arī tiesnesis ar mērķi palīdzēt laulātajiem panākt taisnīgu risinājumu. Šis process ietaupa izmaksas pusēm un dažreiz arī tiesas budžetam, kas ir paredzēts juridiskajai palīdzībai.

Lords of Justice Thorpe *Xydhias v Xydhias* lietā norādīja, ka pusēm, cenšoties īstenot izlīgumu, ir jāreķinās ar to, ka nevar gaidīt izlīguma noteikumu obligātu izpildi un to akceptēšanu no tiesas puses. Neskatoties uz to, ka ir noslēgts izlīgums, jebkura puse var vērsties tiesā ar papildus prasību un lūgt, lai tiesnesis ignorē dažus vai visus izlīguma noteikumus, un lai šķiršanās process notiek parastā kārtībā.⁹⁸

Hyman v Hyman lietā Apvienotās Karalistes otrās parlamentāras palātas tiesnesis Ormrod atzīmēja, ka pārmērīgs spiediens no vienas puses, izmantojot dominējošo stāvokli ar mērķi nodrošināt līgumā sev pārmērīgas priekšrocības, nav pieļaujams.⁹⁹ Lai nodrošinātu taisnīgumu starp pusēm, ir jāņem vērā, vai ir notikušas nozīmīgas izmaiņas apstākļos un vai juridiska konsultācija bijusi pietiekoša, lai abām pusēm būtu skaidrs izlīguma mērķis un vai puses apzinās izlīguma sekas.

Laulības līgums, kas regulē laulāto mantiskās attiecības, ir spēkā- saskaņā ar *Matrimonial Causes Act 1973, Section 34*.

Lielbritānija tiesa saskaņā ar *Matrimonial Causes Act 1973 section 25* patur brīvību izlemt, kā sadalīt laulāto mantu, lai panāktu taisnīgu spriedumu.

Ideālā gadījumā laulātiem būtu jānoslēdz gan pirmlaulības līgums, gan arī laulības līgums. Noteikumi var būt ļoti līdzīgi, bet tie ir atsevišķi dokumenti, un tie nedrīkst būt līgumiski saistīti.

MacLeod lieta skaidri norāda, ka nav noteikts, ka pat labi nodrošinātiem vecākiem jāturpina veikts maksājumi, lai atbalstītu savus jau pilngadīgos bērnus. Tā ir vecāku brīva izvele un tiesas ceļā nav risināma.

---

97. Supreme Court of Judicature, case Radmacher v Granatino [2009] EWCA Civ 649 Art 28
<http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2009/649.html>

98. The Law Commission Consultation Paper No 198, *Marital property agreements* p 37-40

99. Privy Council Appeal No 89 of 2007, case - MacLeod v MacLeod [2008] UKPC 64. Art effect of separation and maintenance agreements in divorce and other matrimonial proceedings
<http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed29009>

2008.gada *MacLeod v MacLeod* lietas apstākļi:

K-gs un k-dze MacLeod ir Amerikas savienoto valstu pilsoņi, kuri apprecējās Floridā 1994.gadā.¹⁰⁰ K-gs MacLeod bija daudz vecāks par MacLeod kundzi, kā arī ļoti turīgs vīrs. Kāzu dienā jaunlaulātie parakstīja pirmslulību līgumu,¹⁰¹ kas būtu izpildāms Floridā, bet saskaņā ar Lielbritānijas standartiem, sievas uzturēšanai paredzētie līdzekļi nebija pietiekoši. 1995. laulātie pārcēlās uz Menas salu, un nākamo sešu gadu laikā viņiem piedzima 5 bērni. 2002. gadā laulātie noslēdza laulību līgumu, kurā bija ievērojami labvēlīgāki nosacījumi sievai, nekā 1994.gada noslēgtajā līgumā, bet mazāk izdevīgākie, nekā viņai būtu iespējams panākt parastā laulības šķiršanas kārtībā. Menas salas tiesa ir pārliecinājusies, ka sieva noslēdza laulības līgumu brīvprātīgi un ar pilnu izpratni par sekām pēc juridiskās konsultācijas, kurai viņa izvēlējās nesekot.¹⁰² Laulība izira 2003.gada augustā,¹⁰³ līdz tam laikam vīrs pilnībā pildīja visus noteiktus un pienākumus saskaņā ar laulības līgumu, tostarp par labu sievai tika atstāts nekustamais īpašums *Dove's Hill* un vienreizējs maksājums. 2002. gada laulības līguma nosacījumi paredzēja, ka gadījumā, ja laulība tiks šķirta, nekustamais īpašums *Dove's Hill* būtu sievas un bērnu dzīvesvieta. Laulāto nostāja bija šāda: sieva uzskatīja, ka 2002.gada laulības līgums nav vērā ņemams un pieprasīja viņai izmakstāt vienreizēju kompensāciju no vīra £1250000 apmērā. Vīrs uzskatīja, ka sievai ir jāpilda 2002.gada laulības līguma nosacījumi, kas paredzēja vienreizēju maksājumu £750,000 apmērā laulības šķiršanas gadījumā, kā arī prasīja, lai sieva piekristu, ka nekustamais īpašums *Dove's Hill* netiks izmantots, kā sievas un bērnu dzīvesvieta, piedāvājot līdzvērtīgu variantu dzīvesvietas nodrošināšanai saskaņā ar *Children Act. 1989*.¹⁰⁴ Pirmās tiesas instancēs tika apstiprināts 2002.gada pirmslulības līgums. Abas puses iesniedza apelācijas sūdzību. Katrs palika pie sava viedokļa un savās pozīcijās, kādas viņiem bija pirmās instances tiesā, tomēr vīrs piekrita, ka kompensācijas apmērs var būt £1250000. Apelācijas sūdzība attiecībā uz pārējo kapitālu tika noraidīta. Vīrs tālāk vērsās Slepenās padomes tiesā, bet sieva neturpināja tiesāšanos. Slepenās padomes tiesai bija jāatrisina jautājums, vai £ 1250000 būtu uzskatāma par vienreizēju maksājumu, vai šī summa izmaksājama ilgtermiņā uz uzticības pamata. Tika pieņemts lēmums par vienreizēju maksājumu.

---

100. Privy Council Appeal No 89 of 2007, case - *MacLeod v MacLeod* [2008] UKPC 64. Art.2

101. Ibid Art1.

102. ibid Art 9

103. Ibid Art 13

104. Children Act 1989, part 2 section 8 <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/41/section>

Augstāk minētais spriedums lietā rada dažus interesantus pieturas punktus. Tas, galvenokārt, attiecināms uz diviem no šiem, proti: par konsultāciju ietekmi noslēdzot pirmslaulības līgumu (ietekme Edgar V Edgar lieta) un par līguma ilgtermiņu. Līdz ar to vēl jo vairāk veidojas judikatūra, kas nostiprina laulāto mantisko attiecību regulējošo līgumu pozīcijas. MacLeod V MacLeod gadījums parāda, ka tiesa diez vai mainīs pirmslaulības līguma saturu un noteikumus, pamatojoties uz izmaiņām apstākļos, ja šīs izmaiņas bija paredzamas, ar to minēts, ka, ja līgumā tika atrunāta laulības šķiršana, un ir īss laika periods starp līguma noslēgšanu un šķiršanās procesa sākumu, tad izmaiņas pieļaujamas tikai attiecībā uz noteikumiem par bērnu aizgādniecību un uzturēšanu, ja līgumā netiek ievērotas bērnu intereses un ja līgums pastāvēja ilgtermiņā. MacLeod spriedums skaidri parāda, ka augstāk minētie apstākļi ir vērā ņemami.

Neskatoties uz to, ka pagaidām vēl nav veiktas izmaiņas normatīvajos aktos, attiecībā uz laulāto mantisko attiecību regulējošajiem līgumiem, notiek šo līgumu nepārtraukta nostabilizēšana tiesu praksē.

Lielbritānijas Otrās parlamentārās palātas tiesneši atbalsta izmaiņas normatīvajos aktos, uzskatot, ka ir jādod iespēja laulātajiem pašiem noteikt regulējumus saskaņā ar viņu vajadzībām. Charman v Charman lieta, 124.punkts.¹⁰⁵

Līgumi, kas garantē pušu autonomiju kļūst arvien svarīgāki.

Thorpe LJ, Crossley v Crossley lieta, 17. 2 punkts.¹⁰⁶

Noslēgumā darba autore nonāk pie secinājuma, ka Lielbritānijas tiesu praksē un normatīvajos aktos top izmaiņas, kā arī var pieņemt, ka tiks ierosināti arī likumu grozījumi. Galīgo lēmumu šai jautājumā plānots pieņemt 2012.gada beigās.

3.3.Francija

Francija ir ratificējusi 1978. gada 14. marta Hāgas konvenciju par tiesībām, kas piemērojamas attiecībā uz laulāto mantisko attiecību veidiem. Konvenciju ir ratificējušas tikai Nīderlande, Luksemburga un Francija, tie ir universāli tiesību normu noteikumi kolīziju gadījumos, kas piemērojami un ietverti Francijas normatīvajos aktos šī jautājuma sakarā.

---

105. Supreme court of Judicature Charman v Charman [2007] EWCA Civ 503, para 124.

106. Supreme court of Judicature, Cour of Appeal on , Jugment, Crossley v Crossley [2007] 1491, para.17. <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2007/1491.html>

Konvencija stājās spēkā 1992.gada 1.septembrī, līdz ar to konvencijā noteiktais regulējums tiek piemērots visiem pāriem, kas noslēdz laulību pēc 1992.gada 1.septembra

Gadījumos, kad laulība ir noslēgta pirms šī datuma, tad ir piemērojams Francijas likums, kas regulē laulāto mantiskās attiecībās. Šie noteikumi ir balstīti uz brīvības principu - izvēloties piemērojamo tiesību aktu laulāto mantisko attiecību režīma noteikšanā. Laulātie var brīvi izvēlēties tiesību aktus. Piemēram, franču un angļu pāris apprecējās Cape Town Austrālijā, viņi var nolemt noslēgt laulības līgumu, kas balstās uz Austrālijas normatīvajiem aktiem, jo Hāgas Konvencijā tiek aktivēts princips - izvēles brīvība, tomēr izvēle ir ierobežota.¹⁰⁷

Šai gadījumā Francijas tiesai būtu jāpiemēro ārvalstu tiesību akti, kas ir norādīti laulības līgumā. Piemēram, ja nepieciešams šķirt laulību, kurā bija noteikts A valsts laulāto mantisko attiecību kopības režīms, ko parakstīja B valsts pilsonis, precoties ar sievieti, kura ir C valsts pilsonē A valstī, tad, pat ja laulātais nav parakstījis laulības līgumu, Francijas tiesai būtu nepieciešamas piemērot citas valsts tiesību aktus attiecībā uz laulāto mantiskajām attiecībām, jo Hāgas Konvencijas 4.pantā ir noteikts, ka attiecībā uz laulāto mantisko attiecību režīmu ir jāpiemēro tās valsts tiesību akti, kas abiem laulātajiem ir pirmā dzīvesvieta.¹⁰⁸ Par laulātajiem, kuri stājas laulībā pirms 1992.gada 1. septembra kolīziju normas norādītas tiesībās. Šī iemesla dēļ Francijas tiesneši bieži var piemērot ārvalstu tiesību aktus, lai regulētu laulāto mantiskās attiecības. Laulātie bieži par šādu tiesu praksi nav bijuši informēti.

Laulības līgums un pirmslaulības līgums:

Francijas tiesību akti paredz, ka laulātajiem ir iespēja parakstīt laulības līgumu pirms laulībām vai to laikā, bet pirmslaulības līgumu var parakstīt tikai pirms laulības noslēgšanas.¹⁰⁹ Francijā laulības līgums var attiekties gan uz pirms laulībām iegūto, gan laulības laikā iegūto mantu. Tas ir iemesls, kāpēc saskaņā ar Francijas tiesību aktiem izmanto terminu *laulāto mantisko attiecību režīms*, vārds *režīms* nozīmē *noteikums* franču valodā. Laulāto mantisko attiecību režīms ir noteikumu kopums, kas regulē laulāto mantiskās attiecības. Francijas tiesību aktos paredzēts, ka laulāto mantisko attiecību režīms tiek noteikts laulības līgumā.¹¹⁰

---

107. Convention on The Law Applicable to Agency, The Hague, 14 March 1978, Art.3.

<http://www.jus.uio.no/lm/hcpil.applicable.law.agency.convention.1978/doc.html>

108. Ibid Art.4.

109. French Civil Code, , Chapter 1, Art.1395 http://195.83.177.9/upl/pdf/code_22.pdf

110. Ibid. Art 1393.

Laulības līgumu un laulāto mantisko attiecību režīms tiek regulēts Francijas Civilkodeksa IV sadaļā bis. Tā iemesla dēļ Francijā runājot par laulību režīmu runā arī par laulības līgumu, neskatot tos atsevišķi.¹¹¹ Pastāv trīs galvenie laulāto mantisko attiecību režīmu veidi, kas ir definēti Francijas Civilkodeksā. Režīmā par laulāto mantas kopību pastāv sadale, kas attiecas uz mantas iegādi un sadale, kas attiecas uz visu mantu. Laulātie laulības līgumā var brīvi vienoties par cita veida režīmu, piemēram, viņi var izvēlēties laulāto kopmantas režīmu laulības līgumā un pieņemt lēmumu, ka šajā laulāto kopmantas režīmā būs sadale, kas attieksies uz pirkumiem/iegādi. Laulības līgums saskaņā ar Francijas normatīvajiem aktiem attiecas tikai uz laulāto mantu, parasti tajā nav atrunāti noteikumi par uzturlīdzekļu apmēru vai laulības šķiršanu.¹¹² Francijas tiesa nelabprāt akceptē ārvalstu pirmslaulības līgumus, kuros ir noregulēti arī laulības šķiršanas jautājumi. Šādus līgumā ietvertus noteikums tiesa var interpretēt kā pretrunu ar Francijas sabiedrisko kārtību. Judikatūra šajā jautājumā nav izveidota. Lai izvairītos no jebkāda riska starp Eiropas valstīm šai jautājumā, jāpiemēro Eiropas regula par jurisdikciju, spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (Brisele I Regula (EK) Nr.44/2001). Gadījumā ar ārvalsts elementu laulībās būtu lietderīgi pusēm parakstīt vairāk nekā vienu pirmslaulības līgumu, jo, ja Francijas tiesā izskatītu lietu par šādas laulības šķiršanu, tā ņemtu vērā nevis Francijas pirmslaulības līgumu, bet to līgumu, kas nesen parakstīts. Hāgas Konvencija atbalsta laulības līgumu slēgšanu it īpaši pāriem no dažādam valstīm. Tā ir vienīga situācija, kurā Hāgas konvencija dod laulātajiem iespēju parakstīt vairāk nekā vienu līgumu un izraudzīties vairāk nekā vienu piemērojamo tiesību aktu. Līdz ar to šie noteikumi ir saistoši arī Francijai.

Laulātajiem ir iespēja brīvi izvēlēties starp mantas šķirtības režīmu un mantas kopības režīmu. Mantas kopības režīms ir skaidri noregulēts Francijas Civilkodeksā. Laulātie var kombinēt vairākus no šiem režīmiem vai izstrādāt īpašas kārtības režīmu, kas var būt pārņemts no vēsturiskiem vai ārvalstu piemēriem. Tomēr brīvība ir ierobežota. Francijas Civilkodekss paredz, ka līguma režīms vai noteikumi nedrīkst būt pretrunā ar sabiedrības morāli, lai laulātie nevarētu atkāpties no pienākumu un tiesību ievērošanas, kas ir atrunātas Civilkodeksa sadaļā par ģimenes tiesībām.¹¹³ Līgumos nevar vienoties par bērnu aizgādību, likumu izvēli, aizbildnības jautājumiem ka arī brīvību, kas ierobežotu mantinieku tiesības.

---

111. Code Civil Livre III; Art.1387 <http://admi.net/code/CCIVILLO-1387.html>

112. Prof. Frédérique Ferrand and Dr. Bente Braat, national report: France, University Jean 3, France September 2008 p.6. Art.5. <http://www.ceflonline.net/Reports/pdf3/France.pdf>

113. AGREEMENTS AND OF MATRIMONIAL REGIMES, Chapter 1, Art 1388

Laulības laikā laulātiem nav atļauts brīvi mainīt savu laulāto mantisko attiecību režīmu ar vienkāršu vienošanos.

Prasības veicot grozījumus laulības līgumā:

1. Pirmkārt, izmaiņas ir iespējams veikt tikai divus gadus pēc līguma noslēgšanas brīža. Otrkārt, abiem laulātajiem par ir to brīvi jāvienojas. Treškārt, attiecīgajam grozījumam (vai visa līgumu noteikumu maiņai) ir jābūt ģimenes interesēs.¹¹⁴ Grozījumu veikšanas gadījumā nedrīkst lietot viltus attiecībā uz trešo personu tiesībām, īpaši kreditoriem.

2. Laulāto mantisko attiecību režīma grozīšana notiek notariālā kārtībā, bet var arī būt nepieciešams apstiprinājums tiesā. Notāram ir jāgarantē iepriekšējā režīma likvidācija.¹¹⁵ Personām, uz kurām attiecas izmaiņas laulības līgumā, jābūt informētām par izmaiņām, lai būtu iespēja iebilst pret izmaiņu veikšanu. Abām personām, kas ir laulības līguma slēdzējpusēs, un bērniem, kad tie sasniedz pilngadību, jābūt personīgi informētiem par līguma izmaiņu uzsākšanu. Kreditori tiek informēti par izmaiņām ar paziņojuma kas tiek publicēts vietējā laikrakstā, kam ir tiesības publicēt šāda rakstura paziņojumus.¹¹⁶

Viena no līgumslēdzēju pusēm kā arī laulāto bērni, ja tie ir sasnieguši pilngadību, var iebilst pret līguma grozīšanu trīs mēnešu laikā pēc paziņojuma par izmaiņu veikšanu. Kreditori var iebilst trīs mēnešu laikā pēc paziņojuma publicēšanas. Par iebildumiem ir jāpaziņo notāram, kurš reģistrējis līgumu. Notārs pēc tam informē laulātos. Iebildumiem jābūt motivētiem.¹¹⁷ Iebildumu gadījumā laulātajiem ir nepieciešams saņemt apstiprinājumu tiesā par līgumā veiktajām izmaiņām. Kreditori var iebilsts pret līguma noteikumu grozīšanu, ja ir aizdomas par krāpšanu.¹¹⁸ Laulāto bērniem, kas sasnieguši pilngadību, jāiesniedz notāram lūgums laulāto domicila tiesā.¹¹⁹ Šo procedūru regulē Francijas Civilprocesa kodeksa 1300. -1304. panti.¹²⁰

---

114. French Civil Code3. Ibid Art 1397 para 1.

115. Ibid. Art 1397 para 2.

116. Ibid. Art 1397 para 3.

117. New code of civil procedure, decret 2003-542 du 23/06/03 (JO 25/06/03)

http://www.legifrance.gouv.fr/html/codes_traduits/ncpcatext.htm#SECTION%20VI%20ADVERTISEMENTS%20IN%20Art.1300.

118. French Civil Code, Translated by Georges ROUHETTE, Art 1387 para 8.

119. Ibid. Art 1397 para 5

120. New code of civil procedure, Art.1300 -1304.

http://www.legifrance.gouv.fr/html/codes_traduits/ncpcatext.htm#SECTION%20VI%20ADVERTISEMENTS%20IN%20Art.1300

Kas attiecās uz pirmslaulības līgumiem, visus līgumu dokumentus sagatavo notariāli abu laulāto klātbūtnē un laulāto piekrišanu slēgt pirmslaulības līgumu. Līguma parakstīšanas brīdī notārs iesniedz pusēm apliecinājumu, norādot savu vārdu, līguma noslēgšanas vietu, amatu un laulāto nākotnes rezidenci. Pirmslaulības līgums parakstāms vēlākais vienu dienu pirms laulātie stājas laulībā. Laulātajiem ir jāpaziņo par pirmslaulības līguma noslēgšanu visām trešajām personām, ar kurām laulātajiem ir noslēgti darījumi, ja tie var tikt ietekmēti ar šo līgumu.¹²¹ Augstākminētie noteikumi attiecināmi arī uz laulības līgumu.

Personas, kas ir tiesīgas iesniegt pieteikumu pret laulības līguma grozīšanu, var to iesniegt laulāto domicila tiesā.¹²² Šī procedūra atrunāta Francijas Civilkodeksā Art. 1300-1304.¹²³

Pēc laulības līguma parakstīšanas, notārs izdod sertifikātu, kurā ir norādīts viņa vārds un līguma noslēgšanas datums. Laulātie kāzu dienā iesniedz sekretāram šo notariālo apliecinājumu, kas būs kā pielikums laulības reģistrēšanas sertifikātam. Līgumu var apstrīdēt trešās personas. Tomēr, ja laulātie aizmirsuši pieminēt to, ka pastāv pirmslaulības līgums, tas tik un tā ir spēkā attiecībā uz trešajām personām. Trešajām personām trīs mēnešu laikā pēc paziņojuma par izmaiņām laulāto mantisko attiecību režīmā ir tiesības apstrīdēt laulības līgumu. Tomēr, pat ja nav šādas īpašas norādes, tad izmaiņas laulāto mantisko attiecību režīmā tomēr ir spēkā attiecībā uz trešajām personām, ja noslēdzot darījumus ar trešajām personām, laulātie paziņoja, ka ir veikti grozījumi viņu mantiskajās attiecībās. Notāram, apstiprinot laulību līgumu, ir pienākums konsultēt un informēt abas puses par iespējamajām sekām.

Statistikas dati, kas attiecas uz pirms vai laulības laikā noslēgtiem līgumiem. Francijā 16% laulāto noslēdz pirmslaulības līgumus, 3% laulības līgumus, tātad kopā 19% slēdz laulāto mantisko attiecību regulējošus līgumus. 81% no visiem laulātajiem ir parastas kārtības likumā noteiktais laulāto mantisko attiecību režīms, proti, kopības režīms. 7,4% laulāto, noslēdzot laulības līgumu, izvēlas režīmu, kas ievieš sankcijas laulības pārkāpšanas gadījumā. 6,3% laulāto izvēlas laulāto mantas šķirtības režīmu, bet 3,3% laulāto - mantas kopības režīmu.¹²⁴

---

121. French Civil Code, Translated by Georges, Art 1394

122. Ibid. Art 1397 para 5

123. New code of civil procedure, ecret 2003-542 du 23/06/03 (JO 25/06/03)

http://www.legifrance.gouv.fr/html/codes_traduits/ncpcatext.htm#SECTION%20VI%20ADVERTISEMENTS%20IN%20Art.1300-1304

124. Prof. Frédérique Ferrand and Dr. Bente Braat, NATIONAL REPORT: FRANCE, Univ Moulin Lyon 3, France September 2008 p.58. Art. 197.

3.4. Itālija

Laulības līgumi, kas regulē laulāto mantiskās attiecības laulības laikā un ietekmē šķiršanās procesa sekas, sadalot mantu, Itālijā netiek atzīti, jo Itālijas normatīvie akti nenodrošina juridisko spēku privātiem dokumentiem, kas nosaka noteikumus un nosacījumus laulības šķiršanas gadījumā. Itālijas Konstitūcijas 23. un 24.pants aizliedz laulātajiem slēgt līgumu par laulāto mantas sadali šķiršanās gadījumā pirms tiek uzsākts laulības šķiršanas process. Šķiršanās procesā jāvadās tikai un vienīgi pēc Itālijas normatīvajiem aktiem.¹²⁵ Šādus līgumus nevar slēgt kā *a priori*, bet tikai un vienīgi kā daļu no laulības šķiršanās procesa, līgumu iesniedzot kompetentā tiesā. Neskatoties uz ierobežoto judikatūru, kas attiecas uz šādiem līgumiem, ir iespējams slēgt vispārējos līgumus, jo līgumi, kas noslēgti iepriekš gatavojoties šķiršanās procesam, tiek uzskatīti par spēkā neesošiem un pret sabiedrisko kārtību esošiem. Tomēr daudzi juristi Itālijā apstrīd šo viedokli.

Laulātajiem ir iespējams noslēgt līgumu – *Separazione dei beni*, jeb līgumu par visas mantas šķirtību. Šo līgumu ir iespējams noslēgt arī pirms laulībām.¹²⁶ Šai līgumā var būt atrunāti tikai mantiska rakstura jautājumi, kas attiecas uz laulības laikā iegūto mantu. Pirmslaulības līgumiem, kas noslēgti saskaņā ar citas valsts tiesību aktiem, tiek piešķirts juridisks spēks Itālijā, ja vien tas nav pretrunā sabiedriskajai kārtībai. Par kārtību, kādā Itālijā atzīst starptautiska rakstura spriedumus, darba autore runās vēlāk.

Mantas kopības režīms ir noteikumu kopums, kas regulē īpašumtiesības uz mantu, ko iegādājas laulātie. Itālijā mantas kopības režīms parasti ir automātisks, ja vien nav izvēlēts cits režīms, piemēram, *Seperazione dei beni*, kas, salīdzinot ar Latvijas normatīvajiem aktiem, ir mantas šķirtības režīms. Itālijā dzīvojošiem ārvalstu pilsoņiem pēc likuma n. 218/95 30.panta ir izdevīgāk piemērot mantas kopības režīmu, kas saskaņā ar Itālijas normatīvajiem aktiem ir arī automātisks režīms. Šāda izvēle var atvieglot viņu integrāciju un ikdienas dzīvi Itālijā, ņemot vērā, ka Itālijas normatīvie akti paredz ekonomiski vājākās puses aizsardzību.¹²⁷

---

125. La Costituzione della Repubblica Italiana, Art.23-24.

126. Giacomo Oberto, *Responsabilità tra partners e vero i terzi nella famiglia legittima e nella famiglia di fatto la responsabilità contrattuale*. Roma 12–14 giugno 2006. pagina 23 Art.9.

<http://appinter.csm.it/incontri/relaz/13284.pdf>

127. Codice civile Libro 1 Art.159 - 230bis.

Pieejams:http://www.leggeonline.info/codicecivile/titoloVI_1.php

Visa manta, ko laulātie kopīgi iegūst laulībās laikā, arī ja formāli laulāto manta (nekustamais īpašums) reģistrēta tikai uz viena laulātā vārda, faktiski pieder abiem. Tas nozīmē, ka lai varētu šo mantu pārdot, dāvināt, ieķīlāt vai kā citādi ar to rīkoties, ir nepieciešama otrā laulātā piekrišana. Šķiršanās gadījumā abu laulāto mantas vērtība ir jāsadala starp laulātajiem līdzīgās daļās. Personīgā manta, ko izmanto privāta vai profesionāla rakstura vajadzībām kā arī darba alga no laulāto kopmantas izslēdzama.¹²⁸ Mantas šķirtības režīms paredz, ka manta, kas ir iegūta laulības laikā vai pirms tās, paliek katram tādās pašās daļās, kādās tā iegādāta. Ja laulātie izlemj pirkt mantu kopīgi, tad katram pieder puse no šīs mantas, līdz ar to laulātie var brīvi pārdot vai dāvināt savu daļu bez otra laulāta piekrišanas (atšķirībā no laulāto kopmantas režīma). Darba autore uzskata, ka Latvijā ir līdzīgs regulējums attiecībā uz mantas šķirtības un kopības režīmiem.

Stājoties laulībā, pāriem tiek noteikts mantas kopības režīms. Ja laulātie nav izteikuši vēlmi noteikt mantas šķirtības režīmu, automātiski tiek pieņemts, ka abi laulātie pieņem laulāto kopmantas režīmu. Būtībā tas nozīmē, ka visa manta, kas tiek iegādāta pēc laulībās noslēgšanas (nekustamais īpašums, kustamais īpašums, vērtspapīri, akcijas u. tml.) ir kopīgs īpašums un pieder abiem laulātajiem līdzīgās daļās.

Laulības laikā mantas kopības režīmu var anulēt, savstarpēji vienojoties pie notāra un pārejot uz mantas šķirtības režīmu. Tiesību normas paredz aizsargāt ekonomiski vājāko pusi, it īpaši tiesās tas attieksies uz sievietēm, ja persona ir Itālijas valsts pilsoņe. Šī iemesla dēļ ir jāizvērtē, vai ir vērts mainīt mantisko attiecību režīmu.

Mantas šķirtības režīmu parasti izvēlas praktisku un finansiālu apsvērumu dēļ, kā arī darbā iepriekš minēto faktoru ietekmē.

Turklāt, mantas kopības režīms ir pakļauts birokrātiskiem šķēršļiem. Katru reizi, kad viens no laulātajiem veic darījumu ar laulāto kopīpašumu, ir nepieciešams saņemt otra laulātā parakstu.

Tas var radīt zināmas grūtības, ja viens no laulātajiem atrodas ilgstošā prombūtnē. Mantas šķirtības režīms attiecībā uz iegūto īpašumu laulātajiem garantē ekskluzīvas tiesības uz šo īpašumu. Laulāto manta ir katram atsevišķi piederoša, tas nav attiecināms uz mantošanas tiesībām.

---

128. Codice civile Libro 1: Delle persone e della famiglia Titolo VI: Del matrimonio patrimoniale della famiglia Art.159 - 230bis.

Pieejams: http://www.leggeonline.info/codicecivile/titoloVI_1.php

Režīma izvēli veic saskaņā ar procedūru, kas aprakstīta Civillikuma 162.pantā.¹²⁹

- nepieciešama izziņa par to, ka laulība ir legāla no laulības reģistra vai no valsts, kurā laulība tika noslēgta;
- vienošanos paraksta notārs, un tam jānotiek liecinieku klātbūtnē.

Mantas šķirtības režīmā¹³⁰ pastāv īpaši noteikumi, kas attiecas uz pierādīšanas pienākumu. Tas nozīmē, ka gadījumā, ja starp laulātajiem tiek ierosināts tiesas process, tad saskaņā ar Itālijas Civillikuma 2721.¹³¹ pantu laulātajiem ir jāizmanto jebkādi legālie līdzekļi, lai pierādītu savas ekskluzīvās tiesības uz iegūto kustamo vai nekustamo īpašumu. Gadījumos, kad neviens no laulātajiem nevar pierādīt savas ekskluzīvās tiesības uz mantu, tā tiek atzīta par kopīpašumu un ir sadalāma starp laulātajiem līdzīgās daļās.¹³² Laulātie pirms laulības vai tās laikā savstarpēji vienojoties var noteikt sev mantas šķirtības režīmu, reģistrējot šīs izmaiņas pie notāra. Notārs pievērš uzmanību tam, vai trešo personu tiesības tiek ievērotas.

Laulības šķiršana Itālijā ir iespējama tikai kopš 1970.¹³³ Itālijā laulības šķiršana ir atļauta, ja laulība tika noslēgta Itālijā, vai ja viens no laulātajiem ir Itālijas valsts pilsonis vai Itālijas iedzīvotājs. Izņēmums ir laulības šķiršana pēc savstarpējas vienošanās. Laulības šķiršana ir sarežģīts jautājums Itālijā, un ir labāk izvairīties no šķiršanās procesa Itālijā. Gadījumos, ja viens no laulātajiem ir citas valsts pilsonis vai laulība reģistrēta citā valstī, šķirt laulību parasti vienkāršāk un ātrāk ir citā valstī. Ja abi laulātie izlemj par laulības šķiršanu Itālijā, tad viņiem jāgaida 3 gadi līdz laulības šķiršanas procesa uzsākšanai, pati laulības šķiršana var aizņemt pat 5 gadus. Laulības šķiršanas process, kas notiek parastā kārtībā, ir dārgāks nekā, ja laulība tiek šķirta savstarpēji vienojoties. Ja pāris vēlas šķirt laulību, viņi vēršas pie tiesneša, kurš piešķir laulātajiem samierināšanās laiku vai oficiālu šķiršanos (*separazione formale*) uz vienu gadu.

Mātei parasti piešķir aizgādības tiesībās uz bērniem, un, kad bērni sasniedz desmit gadu vecumu, viņi var izlemt, ar kuru no vecākiem viņi vēlas dzīvot.

---

129. Codice civile Libro 1, Art.159.

Pieejams:http://www.leggeonline.info/codicecivile/titoloVI_1.php

130.Ibid. Art 193

131. Legge 31 maggio 1995, n. 218 Riforma del sistema italiano di diritto internazionale privato. (*GU n. 128 del 3-6-1995 - Suppl. Ordinario n.68*)

[http://www.normattiva.it/dispatcher?service=213&fromurn=yes&datagu=1995-06-](http://www.normattiva.it/dispatcher?service=213&fromurn=yes&datagu=1995-06-03&annoatto=1995&numeroatto=218&task=ricercaatti&elementiperpagina=50&redaz=09500256&no)

[03&annoatto=1995&numeroatto=218&task=ricercaatti&elementiperpagina=50&redaz=09500256&no](http://www.normattiva.it/dispatcher?service=213&fromurn=yes&datagu=1995-06-03&annoatto=1995&numeroatto=218&task=ricercaatti&elementiperpagina=50&redaz=09500256&no)
[earch=1&classeprv=1&paginamostrare=1&tmstp=1306079681791](http://www.normattiva.it/dispatcher?service=213&fromurn=yes&datagu=1995-06-03&annoatto=1995&numeroatto=218&task=ricercaatti&elementiperpagina=50&redaz=09500256&no)

132. Codice civile Libro 1 Art.179.

Pieejams: http://www.leggeonline.info/codicecivile/titoloVI_1.php

133.Ibid.Art.162

Ārvalstu spriedumu izpildi un atzīšanu Itālijā regulē likuma n. 218/95 64.pants un turpmākie panti. Augstāk minētais likums aizstāja dažus noteikumus Itālijas Civilprocesa kodeksā un Itālijas Civilkodeksā.

Saskaņā ar jauno likumu par starptautisko spriedumu atzīšanu jebkurš spriedums, ko izdevusi ārvalstu tiesa, tiek automātiski atzīts arī Itālijā. Ja pret sprieduma izpildi iebilst persona, uz kuru attiecas šis spriedums, tiesa var lemt par sprieduma neatzīšanu.

Lai atzītu ārvalstu spriedumu nepieciešams, lai

- tiesnesis, kurš taisījis spriedumu ir ievērojis visus jurisdikcijas principus;
- citas valsts tiesas spriedums ir galīgs un abām pusēm saistošs saskaņā ar likumiem, kā jurisdikcijā tas ir izsniegts;
- citas valsts tiesas spriedums nebūt pretrunā ar jebkādu galīgo spriedumu, ko izdevusi Itālijas tiesa;
- regulējums, kas ir noteikts ārvalsts tiesas spriedumā, nebūt pretrunā ar Itālijas valsts politiku.

Ārvalstu spriedumu atzīšana un to izpilde ir vairāku starptautisko konvenciju, kuru dalībniece ir arī Itālija, priekšmets, kā arī Eiropas Savienības izdoto noteikumu noteikumu priekšmets.

Starp šādiem Eiropas Savienības noteikumiem:

- 2000.gada 29.maija Regula (EK) Nr 1346/2000 par maksātspējas procedūrām.¹³⁴
- 2000.gada 22.decembra Regula (EK) Nr 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi (saukta arī par "Briseles I" regulu).¹³⁵
- 2003 gada 27. novembra Regula (EK) Nr 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulu (EK) Nr 1347/2000 (dēvēta arī par"Briseles II regula)¹³⁶
- 2004.gada 21.aprīļa Regula (EK) Nr 805/2004 izveido Eiropas izpildes rīkojumu neapstrīdētiem prasījumiem.¹³⁷

---

134. Eiropas Savienības oficiālais vēstnesis, tiesību akti, <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ%3AL%3A2006%3A121%3ASOM%3ALV%3AHTML>

135. Eiropas Savienības oficiālais vēstnesis, C 283/7, 24.11.2007. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:283:0007:0008:LV:PDF>

136. *Official Journal L 338*, 23/12/2003 P. 0001 – 0029, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003R2201:LV:HTML>

137. Eiropas Savienības oficiālais vēstnesis, L 300/6, 17.11.2005. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:300:0006:0018:LV:PDF>

- 2008. gada 18.decembra Regula (EK) Nr 4 / par piekritību, piemērojamo likumu, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību jautājumos par uzturēšanas pienākumiem 2009.¹³⁸

Arī daži pārrobežu jaunas procedūras ir izveidotas, lai tieši iegūtu izpildes nosaukumu, kas ir automātiski atzīstams un izpildāms jebkurā Eiropas Savienības valstī (izņemot Dāniju)

- 2006.gada 12.decembra Regula (EK) Nr 1896/2006 ar ko izveido Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru.¹³⁹

- 2007.gada 11.jūlijā Regula (EK) Nr 861/2007, ar ko izveido Eiropas procedūru maza apmēra prasībām.¹⁴⁰

Galvenais tiesību avots, kas reglamentē Itālijas tiesu jurisdikciju civillietās un komercietās, ir jau minētais 1995.gada 31.maija likums Nr. 218 par reformām Itālijas Starptautisko privāttiesību sistēmā. Atsaucoties uz jurisdikciju, šī likuma 1. pants ietver vispārīgus noteikumus par jurisdikciju, kurā noteikts, ka *Itālijas tiesām ir jurisdikcija, ja atbildētāja domicils vai dzīvesvieta ir Itālijā, vai ja atbildētāja pārstāvis ir Itālijā, un kuram ir iespēja ierasties tiesā, pamatojoties uz Civilprocesa kodeksa 77.pantu, kā arī citos gadījumos, kas paredzēti tiesību aktos.*

Papildus šim vispārīgajam noteikumam, 3.2 pants paredz, ka Itālijas tiesām ir jurisdikcija saskaņā ar kritērijiem, kas noteikti Konvencijā par piekritību un spriedumu izpildi civillietās un komercietās 2. un 3. daļā saskaņā ar protokolu, kas ir parakstīts Briselē 1968.gada 27.jūlijā.

Attiecībā uz citiem jautājumiem jurisdikciju noteic arī saskaņā ar kritērijiem, kas noteikti pēc teritoriālās piekritības: tāpēc, šie jautājumi ir Itālijas tiesas kompetencē. Piemēram, ja atbildētāja vai viņa pārstāvja domicils vai dzīvesvieta neatkarīgi no viņa pilsonības ir Itālijā. Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 77.pantu - pārstāvis ir persona kura ir pilnvarota rīkoties atbildētāja vārdā (1995.gada likums Nr. 218, 3.1 pants, pirmā daļa).

1995.gada 31.marta likums Nr.218, ļauj Itālijas tiesai saglabāt jurisdikciju, ja atbildētāja dzīvesvieta vai atrašanās vieta ir Itālijā, neatkarīgi no atbildētāja pilsonības.

Divpusējās un daudzpusējās vienošanās, kas attiecas uz jautājumiem, kas atrunāti Briseles I regulā, joprojām ir spēkā.

---

138. Eiropas Savienības oficiālais Vēstnesis L 007 , 10/01/2009 Lpp. 0001 – 0079, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:007:0001:01:LV:HTML>

139. Eiropas Savienības oficiālais vēstnesis, L 199/1, 31.7.2007.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:199:0001:0022:LV:PDF>

140. Eiropas savienības oficiālais vēstnesis, 50. Sējums ,2007. gada 31. jūlijs
<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2007:199:SOM:LV:HTML>

4. Tiesiskā sadarbība starp Eiropas Savienības dalībvalstīm

Tiesiska sadarbība civillietās, galvenokārt saistīta ar Māstrihtas līgumu, jeb Eiropas Savienības līgumu - *Treaty of the European Union*.

Līgums paredz noteikumus par sadarbību tieslietu un iekšlietu jomās, par to tiek atrunāts šī līguma VI sadaļā. Līdz ar Amsterdamas līgumu, tieslietu un iekšlietu sadarbības politika ir atrunāta īpašā Eiropas Kopienas likumdošanas pilnvaru līmenī. Proti, Eiropas Kopienas līgumā 61. pantā c) apakšpunktā atzītas Eiropas Kopienas likumdošanas pilnvaras tieslietu un iekšlietu sadarbības politikas veikšanā. Eiropas Kopienas likumdošanas pilnvarās, atbilstoši Eiropas Kopienas līguma 65. pantam, ietilpst pārobežu tiesas un ārpustiesas dokumentu aprites sistēmas uzlabošana un vienkāršošana, ka arī sadarbība pierādījumu iegūšanā tajā skaitā ārpustiesas dokumentu atzīšana un izpildīšana civillietās un komercietās. Eiropas Kopienas tiesiskās sadarbības sfērā civillietās ir visai liela nozīme attiecībā uz visām Eiropas Kopienas līguma 65. pantā minētajām jomām. Proti, uz piekritības jomu, savstarpējās atzīšanas un tiesu nolēmumu izpildīšanas jomu, dalībvalstu sadarbības jomu un tiesu pieejamības jomu. Eiropas Kopienas līguma IV sadaļa, ieskaitot 61. un 65. pantu, ir akceptēta visās Eiropas dalībvalstīs izņemot Dāniju. Darba autore vēlas akcentēt, kā tiesiskā sadarbība civillietās balstās uz noteikumiem kuru pamatā ir katras dalībvalsts tiesu sistēma. Noteikumi balstās uz vienlīdzības principiem. Pārobežu sadarbība starp atsevišķām tiesām un tiesu sistēmas iestādēm ir vienlīdz svarīga. Par to liecina tiesu praksē, piemēram augstāk minēta *Radmacher v Granatino* lieta. Ņemot vērā laulāto mobilitāti pastāv reāla nepieciešamība katrai dalībvalstij pašai noteikt kurš likums ir piemērojams regulējot starptautiskās tiesiskās attiecībās, kādi citu dalībvalstu tiesu nolēmumi ir atzīstami un saistoši šai valstij, rezultātā laulātiem zustu tiesiskā paļāvība attiecībā uz piekritību un piemērojamo likumu, ka arī zustu laulāto sacensības attiecībā uz sev labvēlīgāko noteikumu izvēli un īstenošanu izmantojot vājākas puses neorientēšanos tiesvedības procesos. Tiesiskas sadarbības mērķis ir – tiesas nolēmumu atzīšana un izpildīšana citā dalībvalstī bez starpposmiem, jeb ekzekvatūras izbeigšana.

Eiropas Savienības tiesību sistēmā pastāv tendence pakāpeniski atteikties no atšķirībām Eiropas Savienības dalībvalstīs tiesas nolēmumu atzīšanas un to izpildes ziņā.

Eiropas Kopienas mērķis ir panākt Eiropas spriedumiem Eiropas Savienības valstīs to izpildes atzīšanu - *exequatur*.

Stokholmas programmā (2010-2014), ko apstiprinājusi Eiropas Savienība, ir skaidri izteikts mērķis - atcelt visu starpposma (*exequatur*) procesu. Nepieciešams novērst šķēršļus procesuālās tiesībās, proti lai robežas starp Eiropas Savienības valstīm nebūtu – šķērslis. Tas attiecās uz strīdu izšķiršanu civiltiesībās, tiesvedības uzsākšanu, un lēmumu izpildi civillietās. Tamperē izdarītie secinājumi, ka arī Hāgas programma veicina darbības, lai sasniegtu augstāk minēto mērķi.

Paredzams, ka turpmākā attīstība tiesu sadarbībā civillietās Eiropas tiesiskuma telpā, sekmēs Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu pārvietošanās un tiesību realizēšanas brīvībai.

Liela nozīme ir principam, kurš nosaka, ka nedrīkst liegt vai atrunāt personās no savu tiesību izmantošanās dēļ Eiropas Savienības dalībvalstu tiesu un administratīvās sistēmas savstarpējas nesavienojamības vai sarežģītības. (Eiropas Padomē Tamperē 1999. gada 15. un 16. oktobrī).

Eiropas Padome Tamperē noteica tiesiskās sadarbības prioritātes, starp kurām ir tiesas nolēmumu savstarpēja atzīšana un izteiktāka konverģence civiltiesību jomā. Tiesiskās sadarbības princips civillietās ir prioritārs, jo šis princips sekmē tiesību normu un piekritības kolīziju novēršanai, šķēršļu likvidēšanai funkcionēšanas ziņā, piemērojamo civilprocesuālo normu savienojamībai.

2000. gada 22. decembra Regula Nr. 44/2001 par piekritību spriedumu atzīšanu un to izpildi civillietās un komercietās (Briseles I Regula) stājās spēkā 2002. gada 1. martā. Tā aizstāja 1968. gada Briseles konvenciju, kura joprojām ir spēkā Dānijā un dažu dalībvalstu aizjūras teritorijās. Lugano konvenciju, kura saturiski līdzīga Briseles konvencijai tiesvedības jautājumos, piemēro Islandē, Norvēģijā, Polijā un Šveicē. Regulu piemēro civillietās un komercietās, izņemot nodokļu, muitas vai administratīvās lietas. To nepiemēro noteiktās civiltiesību jomās, piemēram, lietās par fizisko personu statusu vai tiesībspēju, laulību, mantojumu vai maksātnespējas lietās. Briseles regulā I ir noteikta slēgta piekritības sistēma, nosakot piekritību pārrobežu strīdu izšķiršanai starp dalībvalstu tiesām. Tad saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts iekšējiem civilprocesa noteikumiem šīs dalībvalsts tiesu sistēmas ietvaros, pēc regulā noteiktās piekritības, tiek izraudzīta kompetentā tiesā. Atbilstoši Briseles regulas I 23. panta 1. punktam, puses, no kurām viena vai vairākas atrodas Eiropas Savienības dalībvalstī, var vienoties par to, ka dalībvalsts tiesai vai tiesām būs jebkādu tādu strīdu izšķiršanas piekritība, kuri izcēlušies vai var izcēties saistībā ar noteiktām tiesiskām attiecībām. Šī ir izņēmuma piekritība, ja vien puses nav vienojušās citādi. Regulā ir ietverts patstāvīgu noteikumu kopums, kuriem ir augstāks spēks, nekā dalībvalstu nacionālajiem civilprocesa likumiem.

Pamatnoteikums ir tiesas piekritība pēc atbildētāja domicila. Atbilstoši Briseles regulas I 2. pantam pamatprincips strīdos starp personām, kuru domicils ir Eiropas Savienības dalībvalsts teritorijā, piekritība noteicama tās dalībvalsts tiesā, kurā atbildētājs ir apmeties uz pastāvīgu dzīvi, neatkarīgi no viņa vai viņas valstspiederības. Domicilu nosaka atbilstoši tās dalībvalsts likumiem, kurā atrodas tiesa. Juridisku personu lietās to apmešanās vietu nosaka pēc valsts, kurā ir to juridiskā adrese. Ja atbildētājs nav pastāvīgi apmeties Eiropas Savienības dalībvalstī Regulas 4. pants paredz, ka katras Eiropas Savienības dalībvalsts tiesu piekritību, ievērojot izņēmuma piekritības un piekritības atlikšanas uz laiku noteikumus, regulē tās valsts nacionālie normatīvie akti. Piekritības noteikšanas izvēlē Regulas 5. – 7. pants piedāvā alternatīvu augstāk minētajiem vispārējiem piekritības noteikumiem, piedāvājot īpašus piekritības noteikumus. Prasītājs var izvēlēties, vai tiesas procesu uzsākt tiesā pēc atbildētāja domicila vai citas dalībvalsts tiesā pēc īpašiem piekritības noteikumiem. Praksē nozīmīgākie īpašās piekritības noteikumi ir ietverti Regulas 5. panta 1. punktā, kurā ir uzskaitītas lietas, kas izriet no uz līgumiskajām attiecībām (izņemot darba līgumus).

Divu Eiropas pārrobežu praksē sastopamo līgumu gadījumos izpildes vieta attiecās uz visām no līguma izrietošajām saistībām – ja vien nav citas vienošanās, preču tirdzniecības gadījumā saistību izpildes vieta atrodas dalībvalstī, kurā saskaņā ar līgumu preces tika piegādātas vai tās vajadzēja piegādāt, bet pakalpojumu sniegšanas gadījumā tā ir vieta, kur saskaņā ar līgumu pakalpojumi tika sniegti vai tos vajadzēja sniegt. Turklāt Regulas 5. pantā paredzēti īpaši noteikumi attiecībā uz piekritību vairākās īpašās lietās, piemēram, lietās par uzturēšanu, civilprasībās par zaudējumiem atlīdzību vai mantas atdošanu vai strīdos, kas radušies filiāles, pārstāvniecības vai citas struktūrvienības darbības rezultātā. Ir pieaugusi Regulas 5. panta 3. punkta nozīme attiecībā uz piekritību personisko aizskārumu lietās. Prasības personisko aizskārumu, deliktu vai kvazideliktu lietās, var celt tiesās tur, kur nodarīts vai var tikt nodarīts kaitējums. Eiropas Tiesa noteikusi, ka tā ir vieta, kur kaitējums nodarīts vai arī kur kaitnieciskā darbība uzsākta.

Piekritības atlikšana uz laiku un atbildētāja ierašanās tiesā.

Noteikums par strīdu izšķiršanas vietas izvēli ir ietverts Regulas 23. pantā. Tas ir viens no vissvarīgākajiem un visbiežāk izmantotajiem Briseles regulas I noteikumiem. Piekritības atlikšana uz laiku parasti ir atļauta, tomēr ir arī izņēmumi par labu tām pusēm, kuras aizsargā noteikumi par apdrošināšanas, patērētāju un darba tiesību lietām. Turklāt izņēmum kas noteikta Regulas 22. pantā, nedrīkst līdz ar piekritības atlikšanu uz laiku vājināt

uz piekritības jautājumu regulējumu citos Briseles regulas I noteikumos, tiek uzskatīts, ka piekritība ir tās dalībvalsts tiesai, kuras priekšā stājas atbildētājs, to nosaka 24. pants. Tas neattiecas uz gadījumu, kad ierodas tiesā tieši, lai apstrīdētu piekritību, vai kad saskaņā ar 22. pantu citai tiesai ir izņēmuma piekritība. Šis noteikums ir būtisks praksē, jo liek atbildētājam pirms stāšanās tiesas priekšā pārliecināties par piekritību. Ja reiz piekritība netiek apstrīdēta, tā ir galīga un to atcelt vairs nevar.

KOPSAVILKUMS

Latvijai iestājoties Eiropas Savienībā, cilvēkiem pavērās iespējas netraucēti pārvietoties Eiropas Savienības dalībvalstu teritorijā, mācīties, strādāt, dzīvot, dibināt ģimenes, tāpat tas ietekmēja laulāto mantisko attiecību regulējošo līgumu attīstību. Mūsdienās nepastāv šķēršļu, lai Latvijas un citas Eiropas Savienības dalībvalsts pilsoņi varētu slēgt laulību, kā arī ar laiku nacionālajos normatīvajos aktos samazinās regulējuma īpatnums, kas ļauj daudz ērtāk sakārtot laulāto mantiskās attiecības, it īpaši tas attiecās uz laulāto līgumiskajām mantiskajām attiecībām. Darba autore, analizējot laulāto līgumiskās mantiskās attiecības Latvijā un atsevišķās Eiropas Savienības valstīs, secina, kā Latvijā likumdevēja piedāvātais normatīvais regulējums, attiecībā uz laulāto līgumiskajām mantiskajām attiecībām nav pietiekošs. Izpētot jautājumu, par laulāto līgumisko mantisko attiecību regulējumu Latvijā un atsevišķās Eiropas Savienības valstīs, darba autore secina, ka Eiropas Savienības valstīs nepastāv vienāds priekšstats par to, ka regulējamas laulāto līgumiskās mantiskās attiecības.

Balstoties uz veiktajiem secinājumiem, ir izvirzīti priekšlikumi.

Tēzes:

1. Bieži laulātie vēlas aizsargāt konkrētu mantu, nevis noteikt mantisko attiecību režīmu, līdz ar to laulātajiem ir jaizvēlas slēgt līgumu par atsevišķas mantas noteikšanu, nevis laulības līgumu, izvēloties mantas šķirtības režīmu. Šāda līguma noslēgšana ir būtiska, ja kādam no laulātajiem pieder nekustamais īpašums, kas ir laulātā atsevišķi iegūtā manta, nevis atsevišķa manta. Tādēļ ir būtiski noslēgt šādu līgumu, kas nosaka, ka konkrētais nekustamais īpašums pieder vienam laulātajam un izslēdz otra laulātā tiesības pretendēt uz šo nekustamo īpašumu. Tomēr šāda līguma noslēgšana nenozīmē laulāto mantisko attiecību režīma noteikšanu, tāpēc neskatoties uz jau noslēgto līgumi, laulātie var vienoties par sev tīkamu mantisko attiecību režīmu.
2. Tā kā pašlaik atsevišķi iegūtas mantas veids Civillikumā definēts n praksē katra lieta tiek izspriesta savādāk (nekustamais īpašums tiek n

laulāto kopīga manta vai kā viena laulātā atsevišķa manta), tad ar šādu līgumu, nosakot šo atsevišķi iegūto mantu kā laulāto kopīgu mantu, tiek novērsti iespējamie turpmākie strīdi un neskaidrības par šīs mantas piederību.

3. Ar laulību līgumu Latvijā tiek regulētas vienīgi laulāto mantiskās attiecības. Tomēr būtu apsverams, vai laulību līgumā nevajadzētu atļaut laulātajiem vienoties arī par citiem jautājumiem, ne tikai laulāto mantisko attiecību režīmu. Tādējādi tiktu samazināti iespējamie strīdi, piemēram, par uzturlīdzekļiem kopīgajiem bērniem un laulātajiem, ja laulība tiktu šķirta. Tāpat laulātajiem vajadzētu ļaut laulību līgumā vienoties arī par tiesībām laulības šķiršanas gadījumā paturēt vai nepaturēt laulības laikā iegūto uzvārdu.
4. Prakse rāda, ka Latvijas likumdevējam agrāk vai vēlāk vajadzēs izšķirties par daudz diskutēto jautājumu – partnerattiecību (kā viendzimuma, tā pretēja dzimuma) legalizēšana. Attiecīgi arī būs lemjams jautājums, vai un kā partnerattiecībās esošas personas var nostiptināt savu mantisko attiecību režīmu.
5. Praksē diemžēl joprojām saglabājās tendence mēģināt “apiet” kreditorus, noslēdzot laulību līgumu, lai izvairītos no uzņemto saistību izpildes, kaut arī CL 115. panta 3. daļa paredz, ka laulības līguma noteikumi, kas aprobežo trešo personu iegūtās tiesības uz laulāto mantu, šīs trešās personas nesaista”. Uzskatu, ka likuma grozījumi, kas vairāk nostiprinātu kreditoru tiesības, nebūtu nepieciešami, tomēr vajadzētu veicināt vienotas prakses izveidi. Nebūtu pieļaujams, ka laulību līgums tiek izmantots kā līdzeklis trešo personu jau iegūto tiesību (kreditoru, līgumisko mantinieku) “apiešanai”.

ANOTĀCIJA

Darba tēma ir laulāto līgumiskās mantiskās attiecības. Darbs skar arī jautājumus par starptautiskās tiesiskās sadarbības problemātiku. Darba pirmajā nodaļā ir apskatītas laulāto līgumiskās mantiskās attiecības Latvijā. Otrajā nodaļā ir apskatīti laulāto savstarpējo mantisko attiecību regulējošie līgumi un to normatīvie regulējumi atsevišķās Eiropas Savienības valstīs, proti - Latvijā, Lielbritānijā, Francijā un Itālijā. Otrajā nodaļā, galvenokārt, tiek runāts par jautājumiem, kuriem būtu jāpievērš liela uzmanība attiecībā uz aprakstīto tēmu, padziļināti šie jautājumi ir aplūkoti un izpētīti trešajā nodaļā. Trešā nodaļa ir izpētītas laulāto mantisko attiecību regulējošo līgumu noslēgšanas sekas laulātajiem un trešajām personām, kā arī laulāto mantisko attiecību regulējošo līgumu ietekme uz laulības šķiršanas procesu Latvijā un atsevišķās Eiropas Savienības valstīs. Ceturtā nodaļā ir apskatīts jautājums par tiesisko sadarbību starp Eiropas Savienības dalībvalstīm, kā arī ir apskatīti Eiropas Savienības normatīvie akti, konvencijas un regulas. Tēmas pētīšanas rezultātā darbā ir izdarīti secinājumi un, balstoties uz veiktajiem secinājumiem, ir izvirzīti priekšlikumi.

ANNOTATION

The issue of paper is *contractual matrimonial property regime*. As well is discussed about international judicial co-operation issues. The first chapter addresses the questions of contractual matrimonial property regimes in Latvia. The second chapter deals with property relations between spouses regulating contracts in certain European Union countries, namely Latvia, Britain, France and Italy, and its legislative regulation. The second chapter mainly comes to issues on which should be paid great attention according to studied theme, in depth these issues are discussed and explored in the third chapter. In the third chapter is discussed about matrimonial property contracts its regulation and effects it may give on spouses and third parties, as well as discussed about matrimonial property agreement regulation effect on the divorce process in Latvian and in European Union certain countries. The fourth chapter discusses the question of the legal co-operation between the European Union member states that also deals with European Union laws, conventions and regulation. Work has resulted in a number of conclusions and recommendations.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN JURIDISKO AKTU SARAKSTS

Literatūra

1. Jakubaņecs V. Juridiski terminoloģiskā, skaidrojošā, vārdnīca. Rīga: „P&K”, 2005.gads.
2. Kalniņš E. Laulāto manta laulāto līgumiskajās mantiskajās attiecībās, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2010.gads
3. Kačevska. I, Saleniece R., Kauķe L. Ekonomikas un finanšu vārdnīca. Rīga: Norden AB, 2003.gads.
4. Rozenfelds J. Lietu tiesības. Rīga, Zvaigzne ABC, 2000.gads.
5. Sinaiskis V. Civillikuma principi un ģimenes tiesības. Rīga: Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938.gads.
6. Torgāns, I. Antāne, E. Dzalbe. Civiltiesisku līgumu paraugi. Rīga: Tiesu namu aģentūra 2004. gads.
7. Vēbers J. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ģimenes tiesības. Rīga: Mans Īpašums, 2000.gads.
8. Alison Diduck and Felicity Kaganas Family Law, Gender and the State: Text, Cases and Materials. Oxford and Portland: Oregon second edition, 2006.
9. Christopher Sharp QC, John's Chambers, Visiting Fellow Pre-nuptial Agreements: a Rethink Required, Bristol: University of the West of England, 2008.

Normatīvie akti

1. Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās, Briseles I Regula.
2. Brisele IIa. Regula Nr. 2201/2003.
3. 2008. gada 18. decembra Padomes Regula (EK) Nr. 4 par piekritību, piemērojamo likumu, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību jautājumos par uzturēšanas pienākumiem, 2009.
4. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1896/2006 ar ko izveido Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru, 2006.
5. 2008. gada 18. decembra Regula (EK) Nr. 4 / par piekritību, piemērojamo likumu, atzīšanu un izpildi un sadarbību jautājumos par uzturēšanas pienākumiem, 2009.

6. 2006.gada 12.decembra Regula (EK) Nr. 1896/2006 ar ko izveido Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru.
7. 2007.gada 11.jūlijā Regula (EK) Nr. 861/2007, ar ko izveido Eiropas procedūru maza apmēra prasībām.
- 8.Hāgas 1978. gada 14. marta Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami starpnieku līgumiem un pārstāvībai.
9. 1929.gada 12.oktobra Varšavas Konvencija par dažu noteikumu unifikāciju, kas attiecas uz starptautiskajiem gaisa pārvadājumiem.
10. 1952.gada 10.oktobra Romas Konvencija par dažu noteikumu unifikāciju attiecībā uz civilo jurisdikciju lietās par jūras kuģu sadursmi.
- 12.1956.gada 19.maija Ženēvas Konvencija uz līgumiem starptautiskajiem kravu pārvadājumiem pa autoceļiem.
- 13.1960.gada 29.jūlija Parīzes Konvencijai trešo personu atbildību kodolenerģijas jomā.
14. 1963.gada 31.janvāra Briseles Konvencija, papildu norādot uz Parīzes konvenciju 1960. gada 29.jūlija trešo personu atbildību kodolenerģijas jomā.
- 15.1969.gada 29.novembra Briseles Konvencija par civilo atbildību par naftas piesārņojuma radītajiem zaudējumiem.
16. 1974.gada 6.aprīļa Ženēvas konvencija par līnijpārvadātāju .
17. 1978.gada 31.marta Hamburgas konvencija par preču pārvadāšanu pa jūru;
- 18.Civillikums.5.izd. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2007.
19. Civilprocesa likums: LR 1998.gada 14.oktobra likums, Latvijas Vēstnesis, 1998. 3.nov., Nr.326/330 (1387/1391)
- 20.Ministru kabineta rīkojums Nr.541 Par koncepciju par Civillikuma lietu tiesību daļas modernizāciju, Ministru kabineta rīkojums Nr.541, Rīgā 2010.gada 13.septembrī (prot. Nr.44 25.§).
21. Civil Partnership Act, 2004. Pieejams:
<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/33/contents>
- 22.Children Act, 1989. Pieejams: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/41/contents>
23. Codice civile Libro 1: Delle persone e della famiglia Titolo VI: Del matrimonio - Del regime patrimoniale della famiglia.
Pieejams: http://www.jus.unitn.it/cardozo/obiter_dictum/codciv/Lib1.htm
24. French Civil Code. Pieejams: http://www.napoleon-series.org/research/government/c_code.html

25. Legge 31 maggio 1995, n. 218 Riforma del sistema italiano di diritto internazionale privato. (GU n. 128 del 3-6-1995 - Suppl. Ordinario n.68). Pieejams: <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nirstatolegge:1995-05-31;218>.

Juridiskās prakses materiāli

Tiesu prakse

1. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2007. gada 26. septembra spriedums lietā Nr. SKC –651, 4.lpp.
2. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta nolēmums 2008. gada 14. maija lietā SKC – 209.
3. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedums lietā: Nr. SKC – 37, 2009. gads, 13.lpp.
4. House of Lords, Miller v Miller McFarlane v McFarlane UKHL 24, 2006.
Pieejams: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200506/ldjudgmt/jd060524/mill-1.htm>
5. House of Lord, Charman v Charman EWCA Civ 503, 2007.
Pieejams: <http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed657>
6. Supreme court of Judicature, Court of Appeal, Crossley v Crossley EWCA Civ 1491, 2007.
Pieejams: <http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed1013>
7. Supreme court of Judicature, Court of Appeal, Soulsbury v Soulsbury EWCA Civ 969, 2007.
Pieejams: <http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed898>
8. House of Lord, Radmacher v Granatino EWCA Civ 649, 2009.
Pieejams: <http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed36874>
9. Privy Council Appeal, MacLeod v MacLeod UKPC 64, 2008.
Pieejams: <http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed29009>
10. Royal Courts of Justice the High court of Justice, NA v MA EWHC 2900, 2006.
Pieejams: <http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed579>
11. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2005, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006., 45.lpp.
12. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments, Tiesību normu piemērošana laulāto mantiskajās attiecībās. Pieejams: <http://www.at.gov.lv>

13. Latvijas Republikas Augstākā tiesa, Senāta Civillietu departamenta pētījums Tiesību normu piemērošana laulāto mantiskajās attiecībās, 2007.gads.

Pētījumi

1. Mario Džuljāno un Pols Lagārs Ziņojums par Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, 35.lpp.

2.Zurģē Evija, Eiropas Savienības ietekme uz Latvijas Republiku: tiesību transformācija, Jurista vārds Nr.23 (528) Otrdiena, 2008. gada 17. jūnijs.

Publikācijas

1. Sniedzīte Ginta, Atsevišķi tiesnešu tiesību normu piemērošanu ietekmējošie faktori, Jurista vārds, Nr.42 (637) Otrdiena, 2010. gada 19. Oktobris.

Citi materiāli

1. Rozenfelds.J Romiešu civiltiesību pamatu kursa pasniegšanas metodika LU un tās ietekme uz Latvijas tiesībām. Pieejams: <http://www.rozenfelds.lv/lv/news/45>

2. Zaļā grāmata par kolīzijas normām lietās, kas saistītas ar laulāto mantiskajām attiecībām, ieskaitot jautājumu par piekritību un savstarpēju atzīšanu, galīgā redakcija, 2006.

Pieejams: [\[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.douri=CELEX:52006DC0400:LV:NOT\]\(http://lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.douri=CELEX:52006DC0400:LV:NOT\)](http://eur-</p></div><div data-bbox=)

3. Cambridge Journals Online, Private Autonomy and Marital property agreements.

<http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=7859136>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0400:FIN:LV:HTML>

4. Harvard Law review The Doctrine of the renvoi in Anglo-American law, The Harvard Law Review Association, Cambridge, 2007, p.523. Pieejams: <http://www.jstor.org/stable/1327669>

5.The Law Commission Consultation Paper No 198, Marital property agreements.

Pieejams:http://lawcommission.justice.gov.uk/docs/cp198_Marital_Property_Agreements_Consultation.pdf

6. The Law Commission No 311, Tenth Programme of Law Reform, London: The House of Commons, 2008, p.8. Art.1.17.

Pieejams:[\[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0400:FIN:LV:HTML\]\(http://lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0400:FIN:LV:HTML\)](http://eur-</p></div><div data-bbox=)

7. Women and Equality Unit, Civil Partnership – A framework for the legal recognition of same-sex couples, June 2003, para 1.4.

Pieejams: <http://www.oup.com/uk/orc/bin/9780199563821/resources/weblinks/ch02/>

8. Prof. Frédérique Ferrand and Dr. Bente Braat, National report, France, University Jean Moulin Lyon 3, France September 2008 p.6. Art.5.

Pieejams: <http://ceflonline.net/wp-content/uploads/France-Property.pdf>

9. Giacomo Oberto, responsabilità tra partners e verso i terzi nella famiglia legittima e nella famiglia di fatto: la responsabilità contrattuale, Roma 12–14 giugno 2006. pagina 23 Art.9.

Pieejams: <http://appinter.csm.it/incontri/relaz/13284.pdf>

10. Европейская конвенция о защите прав человека, право и практика.

Pieejams: <http://www.echr.ru/documents/doc/2440005/2440005.htm>

Elektroniskie informācijas avoti

1. Eiropas tiesiskās sadarbības tīkls civillietās un komercietās.

Pieejams: http://ec.europa.eu/civiljustice/applicable_law/applicable_law_eng_lv.htm

2. Uzņēmumu reģistrs.

Pieejams: <http://www.ur.gov.lv/?a=5&v=lv>

3. Free Legal Encyclopedia: Legislative Veto to Lloyd's.

Pieejams: <http://law.jrank.org/pages/8236/Lex-Fori.html>

4. Investopedia, Source For Investing Education, Dictionary, Prenuptial agreement.

Pieejams: <http://www.investopedia.com/terms/p/prenuptialagreement.asp>

4. Investopedia, Source For Investing Education, Dictionary, Post-nuptial agreement.

Pieejams: http://www.investopedia.com/terms/p/postnuptial_agreement.asp

5. UK Parliament Webside, House of Lords.

Pieejams: <http://www.parliament.uk/business/lords/>

6. UK Parliament Webside, House of Commons.

Pieejams: <http://www.parliament.uk/business/commons>

7. La gestion de l'indivision. Pieejams: <http://www.notaireconseil.fr/vivre-a-deux-indivision.html>

8. Le régime de Communauté universelle avec attribution de la communauté conjoint au survivant. Pieejams: <http://lettrepatrimoine.chez.com/ARCHIVES1.HTML>

9. Pacte Civil de Solidarité. Pieejams: <http://paris.angloinfo.com/countries/france/pac>

10. Le régime légal : la communauté réduite aux acquêts.

Pieejams: <http://www.gestiondepatrimoine.com/communaute-reduite-aux-acquets-1.html>

11.Codice de procedure civile.

Pieejams: http://www.lexinter.net/NCPC/la_separation_judiciaire_de_biens.htm

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs „*Laulāto līgimiskās mantiskās attiecības*” izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Ludmila Ignatova

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Lekt. Kristīne Zīle

Darbs iesniegts Civiltiesisko zinātņu katedrā 23.04.2012.

Metodiķe:

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

